

สุขแบบพอดี ตามวิถีคนอีสาน

เอกสารสรุปบทเรียนวิชาการงานสร้างสุขภาพอีสาน 2549

เอกสารสรุปบทเรียนวิชาการ งานสร้างสุขภาพภาคอีสาน 2549

ที่ปรึกษา : น.พ.ลำเรียง แหียงกระโทก
สมพร เพ็งคำ

บรรณาธิการ : หาญชัย พันธุ์งาม

สังเคราะห์/เรียบเรียง : วิลาวัณย์ เอื้อวงศ์กุล

ประสานงานข้อมูล : เบญจมาภา มะโนธรรม

ออกแบบปก/รูปเล่ม : กาญจน์ ศรีปริญญาศิลป์

จัดพิมพ์โดย : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

เลขที่ 979 ชั้น 34 อาคารเอสเอ็มทาวเวอร์ ถ.พหลโยธิน

แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400

โทรศัพท์ 02 2980500 โทรสาร 02 2980501

<http://www.thaihealth.or.th>

พิมพ์ครั้งที่ 1 : กันยายน 2549

จำนวนพิมพ์ : 500 เล่ม

สงวนสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

"ดอกจาน" เป็นสัญลักษณ์ของภาคอีสาน
เนื่องด้วยเป็นดอกไม้ที่พบเห็นอยู่เกือบทุกจังหวัดของภาค
ดอกจานเป็นดอกไม้ที่เจริญเติบโต
และออกดอกบานสะพรั่งอยู่ทุกฤดูกาล
มีความอดทนและเติบโตในทุกสภาพแวดล้อม
เปรียบถึงความเข้มแข็งอดทนของคนอีสานที่ไม่เคยหวั่นไหว
ต่ออุปสรรคนานัปการ

คำนำ

เสริมพลังใจ พลังชีวิต ให้บรรลุสุขภาวะชุมชน "สร้างสุข ภาคอีสาน"

ด้วยความศรัทธาและเชื่อมั่นอย่างจริงใจว่า พลังสร้างสุขภาคอีสาน เพื่อร่วมกันสร้างชุมชนเป็นสุขให้เป็นจริงได้ เพื่อเชื่อมโยงความสุขจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน เมือง โรงเรียน ที่ทำงาน ในทุกมิติทั้งทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและจิตวิญญาณ

กระบวนการเรียนรู้จากภูมิปัญญาปฏิบัติของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ภาคอีสาน ได้ข้อสรุปองค์ประกอบของความสุขไว้ 8 ประการ ประกอบด้วย

1. การมีหลักประกันชีวิต ได้แก่ มีที่ดินทำกิน มีบ้านอาศัยเป็นของตนเอง อาหารอุดมสมบูรณ์ อยู่ดีกินดี มีเงินทองใช้สอย มียุงข้าวใหญ่ มีข้าวกินตลอดปี
2. มีร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง ได้แก่ จิตใจสบายไม่มีเรื่องกลุ้มใจ สุขภาพดี อายุยืนนาน ปลูกยาสมุนไพรไว้รักษาเวลาเจ็บป่วย และไม่มีโรคประจำตัว
3. การมีครอบครัวที่อบอุ่นได้แก่ ครอบครัวอยู่พร้อมหน้ากัน สมาชิกในครอบครัวไม่ทะเลาะเบาะแว้ง ลูกขยันทำมาหากิน พึ่งตนเองได้ ผัวเดียวเมียเดียว และคนในครอบครัวมีเวลาให้กัน
4. การมีชุมชนเข้มแข็งได้แก่ เรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ผู้นำดีเป็นตัวอย่างที่ดี ให้ความร่วมมือในกิจกรรมของชุมชน ชุมชนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และคนในชุมชนมีความสามัคคี
5. การมีสิ่งแวดล้อมที่ดี ได้แก่ มีดิน น้ำ ป่า ที่อุดมสมบูรณ์ อากาศไม่เป็นพิษ มีถนน น้ำประปาและไฟฟ้า มีสิ่งแวดล้อมน่าอยู่
6. มีอิสรภาพ ได้แก่ ทำทุกอย่างได้ตั้งใจและสบายใจไม่เดือดร้อนผู้อื่น ไม่มีหนี้สิน ไม่ถูกคนอื่นครอบงำด้านความคิด และประกอบอาชีพอิสระ
7. การมีความภาคภูมิใจ ได้แก่ งานที่ทำประสบความสำเร็จและเจริญรุ่งเรือง ได้ทำตัวเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น และได้ถ่ายทอดความรู้ ความคิดต่อคนอื่น
8. การเข้าถึงธรรมะ ว่าด้วยการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ ได้ทำบุญทำทาน พอใจในสิ่งที่มี อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และได้เข้าวัดฟังธรรม

ผมเองทำงานพัฒนาตัวชีวิต คุณภาพชีวิตประชาชนจากตัวชีวิตความ
จำเป็นพื้นฐาน พัฒนา เป็นตัวชีวิตสุขภาพดีถ้วนหน้า ได้เห็นองค์ประกอบ
ตัวชีวิตความสุขในมิติของชุมชน เป็นผลผลิตขององค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ผมชื่นชมด้วยความจริงใจว่า ถ้าแปลตัวชีวิตทั้ง 8 ประการ สู่การปฏิบัติเป็น
กระบวนการเรียนรู้จากฐานการจัดการความรู้ วิธีชุมชน กิจกรรมพัฒนามีความ
สอดคล้องกับชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนอีสาน และสามารถตอบสนององความ
ต้องการของชุมชนได้จริง ชุมชนเห็นคุณค่าช่วยกันดูแลพัฒนาขยายผล
ของกิจกรรมนั้นได้ ครอบคลุมพื้นที่ในบริบทที่เหมาะสมทั้งภาคอีสาน
และขยายสู่ระดับประเทศ

เวทีวิชาการ ภาคีเครือข่ายสร้างเสริมสุขภาพในงานสร้างสุขภาพภาคอีสาน ณ
จังหวัดนครราชสีมา ในครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจจากเครือข่ายพลัง
สร้างสุขภาพภาคอีสานที่เข้มแข็ง บทเรียนประสบการณ์ที่ถอดออกมาเป็นเอกสารเล่มนี้
หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะเป็นสะพานเชื่อมต่อการกิจสู่การจัดการเวทีในครั้งต่อไปให้กับจังหวัด
มหาสารคามซึ่งจะเป็นเจ้าภาพในปีหน้า ขอขอบคุณคณะทำงานทุกฝ่ายที่ทำให้เวที
วิชาการงานสร้างสุขภาพภาคอีสานครั้งนี้บรรลุภารกิจสมเจตนาarmi ผมเองยินดี
สนับสนุนกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ยิ่งนี้ เพื่อให้พวกเราได้คำตอบที่ทำให้เกิด
ปัญญาร่วมกัน เพื่อแสวงหาทางออกใหม่ๆ ในการพัฒนาชุมชนให้มีสุขภาวะดี
เป็นชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

น.พ.สำเริง แหยมกระโทก

นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา
ประธานคณะทำงาน
การจัดงานสร้างสุขภาพภาคอีสาน 2549

สารบัญ

ส่วนที่ 1 สัมผัสตัวตน...ความเป็นอีสาน	7
รู้จัก...กับความเป็นอีสาน	9
อีสาน 3 ยุค กับพัฒนาการที่ผ่านมา	12
เรื่องเล่าจาก 3 เวที...กับวันนี้ของอีสาน	15
ส่วนที่ 2 บทสรุปรายกิจกรรม	25
กิจกรรมภายในสถานที่จัดงานหลัก	28
กิจกรรมนอกสถานที่ : ค่ายสร้างสุข	35
เจตนาธรรมเนียมและข้อเสนอเชิงนโยบาย	39
ส่วนที่ 3 สรุปบทเรียนงานสร้างสุขภาคอีสาน 2549	47
กิจกรรมค่ายสร้างสุข	50
งานสังเคราะห์ข้อมูลและวิชาการ	52
งานออกแบบและจัดทำโครงสร้าง	53
ชุมนุมทรรศการ	55
เวทีและการแสดง	57
สื่อและประชาสัมพันธ์	58

ส่วนที่ 4 เมื่อต้องส่ง “ไม้ต่อ”	61
ข้อค้นพบจากการจัดงานสร้างสุขภาคอีสาน 2549	63
ข้อเสนอแนะสำหรับเจ้าภาพปี 2550	65
ข้อเสนอแนะเชิงประเด็น	67
ข้อเสนอแนะเชิงโครงสร้างและกลไก	69
บทส่งท้าย	70
 ภาคผนวก	 73

ส่วนที่ 1

สัมผัสดัตถน...ความเป็นอีสาน

รู้จัก...กับความเป็นอีสาน

เพื่อเข้าใจในความเป็นอีสาน มีข้อมูลอันเป็นข้อเท็จจริงในช่วง หลายทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งทั้งคนอีสานและไม่ใช่คนอีสานควรรับทราบร่วมกัน ข้อเท็จจริงเบื้องต้นที่ทุกคนรับรู้กันดีอยู่แล้วก็คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานเป็นภูมิภาคที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศ คือ ประมาณ 105 ล้านไร่ หรือประมาณหนึ่งในสามของประเทศ ภาคอีสานยังเป็นภาคที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าภาคอีสานจะกลายเป็นผืนแผ่นดินที่มั่งคั่งและสมบูรณ์ไปในทุกเรื่อง เพราะมีข้อเท็จจริงซึ่งเชื่อถือได้จากแหล่ง ระบุชัดว่า

■ การขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาคอีสานต่ำกว่าทุกภาค ขณะที่โครงสร้างการผลิตเริ่มปรับตัวสู่การพึ่งพิงภาคอุตสาหกรรม การค้า และบริการมากขึ้น

■ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในภาคอีสาน ต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่นๆ

■ แรงงานภาคอีสานมากกว่าครึ่งเป็นแรงงานภาคเกษตรกรรม และมีแนวโน้มว่าแรงงานในสาขาอุตสาหกรรม บริการและการค้า และธนาคารจะเพิ่มสูงขึ้น

■ คุณภาพการศึกษาของคนในภาคอีสานอยู่ในภาวะน่าเป็นห่วง สะท้อนได้จากผลผลิตภาพแรงงานของภาคที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำที่สุด เพราะแรงงานประมาณร้อยละ 70 มีการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า

■ ภาคอีสาน เป็นภาคที่มีประชาชนมาจดทะเบียนปัญหาสังคมและความยากจนมากที่สุดถึง 3.4 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 15.7 ต่อประชากรภาค โดยปัญหาหนี้สินภาคประชาชนเป็นปัญหาสำคัญลำดับแรก (ร้อยละ 58.1) รองลงมาคือปัญหาที่ดินทำกิน (ร้อยละ 40.1) และปัญหาที่อยู่อาศัยของคนจน (ร้อยละ 11.6)

■ โรคมะเร็ง คือ สาเหตุการตายอันดับ 1 ของคนอีสาน และคนอีสานยังมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งในอัตราที่สูง รวมทั้งการสูบบุหรี่และดื่มสุราซึ่งพบมากขึ้นในกลุ่มเยาวชนอายุไม่เกิน 19 ปี

■ ภาคอีสานขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์มากกว่าทุกภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดที่มีความเจริญไม่สูงมาก และพื้นที่ชนบท

■ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีแนวโน้มดีขึ้น แต่คดีอาชญากรรมก็เพิ่มสูงขึ้นในทุกจังหวัด

📌 แนวโน้มเข้าร่วมทางการเมืองในระดับประเทศลดลง ถึงแม้การเข้าร่วมการเมืองระดับท้องถิ่นด้วยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับต่างๆ จะได้รับความสนใจเพิ่มสูงขึ้น

📌 พื้นที่ป่าในภาคอีสานปัจจุบันเหลือน้อยมาก เพียง 11.5 ล้านไร่ หรือร้อยละ 10.9 ของพื้นที่ภาค ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์เหมาะสมของระบบนิเวศน์

📌 สภาพดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เฉพาะปัญหาดินเค็มในพื้นที่ภาคอีสานมีประมาณ 17.8 ล้านไร่

📌 แหล่งน้ำธรรมชาติถูกบุกรุก ครอบครอง และใช้ประโยชน์ ขาดการบริหารจัดการที่ดีหรือยังไม่ได้รับการอนุรักษ์อย่างจริงจัง

📌 แหล่งน้ำที่มีคุณภาพกำลังเข้าสู่ภาวะเสื่อมโทรม เนื่องจากเป็นที่รองรับน้ำเสียจากแหล่งชุมชน อุตสาหกรรมและฟาร์มเกษตรต่างๆ

จากสถิติข้างต้น คงไม่นำมาซึ่งความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ

ในชะตากรรมของการเป็นลูกอีสาน แต่น่าจะเป็นจุดตั้งต้นสำคัญสำหรับการทบทวนตนเอง เพื่อทำความเข้าใจในรากเหง้า ความเป็นมาเป็นไปของท้องถิ่นอีสานให้ลึกซึ้งขึ้น ด้วยระยะเวลาที่สั่งสมเรื่องราวมายาวนานหลายชั่วอายุคน จนกลายเป็นพัฒนาการที่บอกเล่าความสัมพันธ์และความเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่เคยอุดมสมบูรณ์ มาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อันจะเป็นภูมิคุ้มกันให้กับการกำหนดทิศทาง การดำเนินชีวิตของคนอีสานเองในวันข้างหน้า

อีสาน 3 ยุค กับพัฒนาการที่ผ่านมา

หากกำหนดช่วงระยะเวลาตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา คำอธิบายที่ชี้ให้เห็นพัฒนาการความเป็นอีสานตั้งแต่ **ยุคการเปลี่ยนแปลงประเทศ** จนถึง **ยุคสร้างชาติ** ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และเข้าสู่ **ยุคพัฒนาประเทศ** ในระยะหลังเป็นต้นมา น่าจะทำให้เห็นภาพชัดเจนผ่าน 3 คำต่อไปนี้ คือ **มืออยู่มีกิน** **หาอยู่หากิน** และ **ทำมาหากิน** เพราะบ่งบอกความหมายอันเป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตท่ามกลางความอุดมสมบูรณ์ของฐานทรัพยากรรอบตัวได้เป็นอย่างดี

ยุคของการมืออยู่มีกิน สะท้อนภาพอีสานในยุคแรก ๆ ที่ความอุดมสมบูรณ์ของผืนดินและแหล่งน้ำถูกนำมาอธิบายผ่านคำพูดว่า **"ข้าวอยู่นา ปลาอยู่หนอง"** บ่งชี้ถึงฐานทรัพยากรที่มีดิน น้ำ ป่า เป็นหัวใจของการผลิต เป็นระบบเศรษฐกิจแบบเลี้ยงตัวเองที่ยังชีพด้วยการเกษตรเป็นหลัก แต่เรื่องราวของตำนานนายฮ้อยก็ได้อธิบายปรากฏการณ์ของสังคมอีสานที่เริ่มใช้ระบบเงินตราและเปิดรับวัฒนธรรมใหม่ๆ จากภายนอกมากขึ้น เพราะหลังจากที่ขบวนนายฮ้อยเสร็จสิ้นภารกิจการค้าวัวค้าควายที่ภาคกลางแล้วก็จะซื้อสิ่งของที่หมู่บ้านตนเองไม่สามารถหาได้กลับไปด้วย

ด้านสังคมวัฒนธรรม ชาวอีสานเป็นคนเรียบง่ายทั้งการดำเนินชีวิตและการกินอยู่ เพราะยึดคติหาอยู่หากินตามอัตภาพ โดยมีฮีตสิบสองคองสิบสี่เป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ชาวอีสานแต่เดิมมี "วัด" เป็นศูนย์รวมความศรัทธาของผู้คน และเป็นสถานที่เล่าเรียนในยุคแรกเริ่ม กระทั่งมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 ทำให้เด็กตั้งแต่อายุ 7-14 ปี ต้องเข้าเรียนในระบบโรงเรียนเหมือนส่วนกลาง กลายเป็นตัวกีดกันวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อให้มีวิถีคิดแบบวิทยาศาสตร์ รวมทั้งจิตสำนึกแบบตะวันตก วัดจึงถูกลดบทบาทลงนับแต่นั้นมา

วัฒนธรรมการใช้ชีวิตของคนอีสานค่อยๆ ปรับเปลี่ยนสู่การหาอยู่หากินมากขึ้นเมื่อเข้าสู่ยุคสร้างชาติ โดยเฉพาะในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งเน้นการสร้างความเป็นไทยให้คล้ายคลึงกันหมดทั้งประเทศ การส่งเสริมการปลูกพืชพาณิชย์ชนิดใหม่ นอกเหนือจากข้าว คือ ยาสูบ ฝ้าย ปอ มันสำปะหลัง และนโยบายเน้นการผลิตเพื่อขาย ยังได้นำความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่มาสู่แผ่นดินอีสาน พร้อมกับคำกล่าวที่ว่า "ปอมาป่าหมด" รวมทั้ง "วัฒนธรรมการทำนา" ที่ต้องเปลี่ยนจากการทำนาปีมาเป็นนาปรังเนื่องด้วยระบบการจัดการทรัพยากรดินและน้ำที่รัฐเป็นผู้กำหนด การปลูกข้าวช้ำๆ เป็นเวลานาน ทั้งเพื่อกินและเพื่อขายได้นำไปสู่การพึ่งพาเทคโนโลยีและสารเคมีมากขึ้น ทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ จนวิธีการทำนาแบบธรรมชาติเริ่มหายไป ประกอบกับพฤติกรรมของชาวนาที่รู้จักใช้เงินและบริโภคสินค้าเพิ่มมากขึ้นตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ทำให้ปัญหาหนี้สินเริ่มก่อตัวขึ้นอย่างช้าๆ

การบุกเบิกเส้นทางรถไฟในภาคอีสานยังทำให้คนอีสานมีการซื้อขายด้วยเงิน ฟุ้งฟิงตลาด และเปิดรับเทคโนโลยีการผลิตแบบใหม่มากขึ้น อิทธิพลของทุนนิยมจึงแพร่กระจาย ยิ่งภาวะปัจจุบันที่ถนนหนทางมีความสะดวกสบายมากขึ้น รถเร่ขายของและการเข้ามาของตลาดนัดก็ยิ่งรุกคืบพร้อมกับการสะสมหนี้ที่เพิ่มขึ้นในทุกหมู่บ้านของชนบทอีสาน

การเข้าปราบปรามพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในอีสานส่งผลต่อการลดลงของพื้นที่ป่าจำนวนมหาศาล ประกอบกับแผนพัฒนาชาติที่มุ่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจำนวนมาก แต่ยุคที่ถือเป็นยุคทองของภาคอีสานคือในช่วงสงครามเวียดนาม (พ.ศ. 2504-2518) โดยเฉพาะกิจกรรมการค้าและบริการที่กระจายไปทั่ว แต่ภายหลังได้ก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย เช่น

ค่าครองชีพที่สูงขึ้นของชาวบ้าน ภาวะเสื่อมถอยของศีลธรรมประเพณี การก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมเมือง และปัญหาว่างงาน ส่งผลให้มีการอพยพแรงงานเข้ากรุงเทพฯ และเมืองใหญ่ในระดับภูมิภาค รวมถึงค่านิยมในการไปทำงานต่างประเทศที่เพิ่มจำนวนขึ้น

รัฐบาลหลายยุคหลายสมัยในช่วงการพัฒนาประเทศได้ทุ่มเทงบประมาณเพื่อก่อสร้างโครงการพัฒนาขนาดใหญ่หลายโครงการในภาคอีสาน เช่น เชื้อเพลิงไฟฟ้า โครงการพัฒนาอีสานเขียว การเกิดขึ้นของนิคมอุตสาหกรรมตามนโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า แต่หลายโครงการได้นำมาซึ่งความขัดแย้งในประเด็นทรัพยากร เศรษฐกิจ และสภาพสังคมแก่สังคมอีสานอย่างมากมา โดยเฉพาะกระแสการบริโภคนิยม การมีชีวิตแบบปัจเจก รวมทั้งปรากฏการณ์ "หัวดำออก หัวหงอกเลี้ยง" ซึ่งล้วนส่งผลต่อระบบความสัมพันธ์ภายในหมู่บ้าน และความเข้มแข็งของคนในชุมชน

ด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนจากเดิมเมื่อเจ็บป่วยมักใช้วิธีการรักษาตนเองด้วยยาพื้นบ้านหรือซื้อยารับประทานเอง ต่อมามีการจัดสร้างโรงพยาบาลท้องถิ่นขึ้น ความก้าวหน้าทางการแพทย์ในยุคต่อมาได้ช่วยรักษาชีวิตคนอีสานมากขึ้น แต่โรคภัยใหม่ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อนก็ได้คร่าชีวิตคนอีสานไปไม่น้อยในแต่ละปี เช่น มะเร็ง เอชไอวี หัวใจ รวมทั้งการเสียชีวิตเพราะอุบัติเหตุโดยเฉพาะเมื่อถึงเทศกาลงานบุญซึ่งคนอีสานที่ไปใช้แรงงานต่างถิ่นมักเดินทางกลับถิ่นฐานของตน

เรื่องเล่าจาก 3 เวที...กับวันนี้ของอีสาน

วันที่ 14 พฤษภาคม 2549
หัวข้อ "สุข - ทุกข์ คนอีสาน"

อาจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม นักมานุษยวิทยาที่คลุกคลีกับภาคอีสาน มายาวนานให้ความสำคัญกับสภาพภูมิประเทศอันเป็นที่ราบสูงขนาดใหญ่ของภาคอีสาน ซึ่งส่งผลให้ภาคอีสานมีระบบน้ำและชลประทานที่ค่อนข้างซับซ้อน การอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนของคนอีสานในอดีตจึงเป็นความสุขจากการได้พึ่งพาอาศัยกัน เช่น มีการขุดน้ำล้อมรอบชุมชนและกักเก็บน้ำผิวดินไว้ใช้ ภาวะทุกข์ที่มาเยือนคนอีสานอย่างเห็นได้ชัดเกิดขึ้นเมื่อมีระบบทุนนิยมเข้ามา ประกอบกับการมุ่งพัฒนาระบบอุตสาหกรรม การทำลายสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตความเป็นชุมชนจึงเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว

คุณมัสยา คำแหง ผู้ประสานงานมูลนิธิพิทักษ์ธรรมชาติเพื่อชีวิต (Nature Care) จ.อุบลราชธานี กล่าวเพิ่มเติมถึงภาวะทุกข์ของคนอีสานว่าส่วนหนึ่งเกิดจากการใช้อำนาจในการจัดการทรัพยากรของภาครัฐที่มากขึ้น และไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนเป็นผู้จัดการป่าหรืออยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างที่เคยเป็นมาก่อน

ด้าน **คุณมาร์ติน วิลเลอร์** ชาวอังกฤษผู้เลือกที่จะอยู่บนแผ่นดินอีสาน กล่าวถึงความสุขจากการได้อาศัยอยู่ในภาคอีสานว่า ชาวอีสานเป็นผู้ร่ำรวยที่แท้จริง เพราะมีที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติรอบตัว สามารถนำมาทำอาหารได้ มีอิสรภาพในการดำเนินชีวิต การทำเกษตรไม่เคยทำให้ใครตกงาน สังคมชนบทอีสานยังมีความงดงาม เอื้ออาหาร และคนไม่เห็นแก่ตัว

ผู้ร่วมเสวนาได้แสดงทัศนะในการหาจุดสมดุลระหว่างสุขและทุกข์ของคนอีสานว่าไม่ควรมองข้าม การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุล หันมาพึ่งเกษตรแบบธรรมชาติ สนับสนุนการทำเศรษฐกิจพอเพียง และรื้อฟื้นศีลธรรมสังคมและวัฒนธรรมอันดีภายในครอบครัว ชุมชน มากกว่าการเห็นดีเห็นงามกับระบบทุนนิยมเสรีที่ทำลายวิถีชีวิตชนบทอีสาน

วันที่ 15 พฤษภาคม 2549
หัวข้อ "ตุ้มโฮมเรื่องสาธารณะ เพื่อสุขภาวะคนอีสาน"

เป็นเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานเคลื่อนไหวทั่วภาคอีสานในมิติต่างๆ โดยผู้ร่วมเสวนาแต่ละคนได้สะท้อนปัญหาและประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ ของภาครัฐ เพื่อเป็นแนวทางสู่การพัฒนาอีสานร่วมกัน

เรื่องนำ : ปัญหาที่รอการจัดการ

ปัญหาสำคัญในเรื่องทรัพยากรน้ำของภาคอีสานปัจจุบัน คือ การที่ภาครัฐพยายามเข้าไปจัดการเรื่องน้ำมากขึ้น จนกระทบกับวิถีชีวิตคนใช้น้ำ ซึ่งภาคประชาชนพยายามหาทางสร้างความร่วมมือเพื่อนำไปสู่การจัดการน้ำร่วมกัน เช่น การรวมตัวกันระหว่างคณะกรรมการชาวบ้านของสมาพันธ์ผู้ใช้ลุ่มน้ำชีกับภาครัฐ จ.ร้อยเอ็ด เพื่อกำหนดการเปิดปิดน้ำ การรวมตัวกันของชมรมชาวบ้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมน้ำพอง และการรวมกลุ่มกันของพระสงฆ์ชาวบ้าน และข้าราชการเป็นกลุ่มสังคมประชาพัฒนา เพื่อเฝ้าระวังการปล่อยน้ำเสียลงน้ำพอง ประสานความร่วมมือกับสาธารณสุขเพื่อตรวจสุขภาพช่วยกันฟื้นฟูลำน้ำด้วยการสร้างวังปลาขึ้นเป็นจุดๆ เพื่อหวังจะคืนชีวิตให้ลำน้ำพองและสร้างสุขภาวะที่ดีให้กับชุมชนของตนอีกครั้ง

กรณีบึงระหาน จ.ชัยภูมิ ซึ่งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลา แหล่งดูนก และแหล่งน้ำดิบสำหรับทำน้ำประปา เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่ภาครัฐเข้ามาจัดการแหล่งน้ำธรรมชาติตามนโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุน แต่การขุดลอกบึงเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศโดยรอบ ทำให้เกิดการต่อต้านและรณรงค์ให้สาธารณะได้เห็นคุณค่าความสำคัญเพื่อรักษาบึงระหานแห่งนี้ให้คงอยู่อย่างยั่งยืนธรรมชาติต่อไป

ภัยใกล้ตัว : กรณีเหมืองแร่โปแตช

กรณีเหมืองแร่โปแตชที่เกิดขึ้นแล้วว่า จ. อุตรดิตถ์ ชัยภูมิ สกลนคร และมีแนวโน้มที่จะขยายเพิ่มขึ้นในพื้นที่ จ. นครราชสีมา ขอนแก่น และ มหาสารคาม สะท้อนถึงแนวความคิดพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ของภาครัฐที่ไม่ให้ความสำคัญกับกระบวนการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และการร่วมตัดสินใจจากภาคประชาชน ทั้งที่ยังไม่มีใครบอกได้ชัดเจนว่าจะเกิดผลกระทบอย่างไรต่อวิถีชีวิตและสุขภาพของคนอีสานในอนาคตหากมีการทำโรงงานเหมืองแร่โปแตช

การความเคลื่อนไหวที่เด่นชัด คือ การทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มนิเวศ วัฒนธรรมศึกษาและกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จ.อุตรดิตถ์ โดยการสอบถามข้อมูล ข้อเท็จจริงจากทางราชการเพื่อเผยแพร่ให้ชาวบ้านรับรู้ จัดกระบวนการชาวบ้าน พาไปศึกษาดูงาน และให้ความรู้เรื่องผลกระทบจากภัยโปแตช พร้อมกับการสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อเป็นอีกทางเลือก ทั้งที่ความจริงกระบวนการเหล่านี้ รัฐควรเป็นผู้มีบทบาทในการดำเนินการมากกว่า

กระเช้าขึ้นภูกระดึง : ภัยคุกคามคนเมืองเลย

แนวคิดที่จะผลักดันให้มีการสร้างกระเช้าขึ้นภูกระดึงปรากฏขึ้นอีกครั้ง ภายใต้ความพยายามของรัฐในการแปลงสินทรัพย์ซึ่งเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติเพื่อสร้างมูลค่าทางการท่องเที่ยว แต่เพราะยังไม่มี ความชัดเจนเรื่อง รายงานผลกระทบหากมีการก่อสร้าง รวมถึงผลประโยชน์ที่แท้จริงจะเป็นของใคร จึงเป็นอีกโครงการที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้และยังคงถูกจับตามองจากหลายฝ่าย

ขยะเมืองบัว : เรื่องของคนเมืองที่ต้องช่วยกันจัดการ

สภาพชุมชนที่เต็มไปด้วยกองขยะหลังงานบุญ งานแต่ง หรืองานเทศกาลใดๆ ไม่กลายเป็นปัญหาอีกต่อไป เมื่อคนในชุมชนเมืองบัว จ.ร้อยเอ็ดช่วยกันคิดว่าจะจัดการแก้ไขกับปัญหาขยะที่เกิดขึ้นโดยการชักชวนคนจากภาคส่วนต่างๆ เข้ามาช่วยกัน ทั้งพระ ครู นักเรียน ชุมชน ด้วยการทำธนาคารขยะ หอดผ้าป่าขยะ จนในที่สุดขยะกลายเป็นสิ่งหายากที่ทุกคนในชุมชนต้องการจนการกำจัดขยะกลายเป็นสิ่งปกติของชุมชนและอยู่ระหว่างการขยายผลในระดับอำเภอต่อไป

เกษตรอินทรีย์ : รูปธรรมที่เป็นจริงได้

แนวคิดเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ถูกหยิบยกขึ้นในวงเสวนาเพื่อเป็นทางเลือก ทางรอด ให้กับหลายๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นในภาคอีสาน โดยมีตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมจากเครือข่ายคนปลูกข้าวลุ่มน้ำโขง อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี ซึ่งเริ่มต้นจากแนวคิดที่ต้องการปลดความเป็นทาสออกจากชีวิตตนเอง แล้วชักชวนเพื่อนชาวนาตั้งกลุ่มทุนข้าว ใช้ข้าวเป็นกองทุน จากนั้นทำโรงสีชุมชนและสหกรณ์เพื่อจำหน่ายสินค้าเอง นอกจากนี้ยังร่วมกันจัดตั้งโรงเรียนชาวนา จัดอบรมจากประสบการณ์จริงบนแนวคิดเกษตร 5 ไร่ ทั้งเรื่องดิน ปุ๋ย น้ำ ระบบนิเวศ ตามแนวเกษตรกรรมธรรมชาติและการใช้ชีวิตที่พอเพียง

เครือข่ายทำนาลดต้นทุน จ.นครราชสีมา เป็นอีกตัวอย่าง เมื่อชาวนากลุ่มหนึ่งเปลี่ยนวิธีการทำนาโดยลดปุ๋ยเคมี ลดสารเคมี ส่งผลให้มีข้าวปลอดภัย มีปลาปลอดภัยไว้รับประทาน

อีกรูปธรรมหนึ่ง คือ การทำสวนส้มโออินทรีย์ที่ จ.ชัยภูมิ โดยทำปุ๋ยหมักก็เอมไว้ใช้เอง ช่วยทุนค่าใช้จ่ายลงไปมาก จากที่ต้องจ่ายค่าปุ๋ยเคมี 7,000-8,000 ต่อเดือน ทุกวันนี้ระยะเวลา 3 เดือนจ่ายเพียง 3,000-3,500 บาท แกรมมีไนด์ผลไว้จำหน่ายได้ตลอดปีและมีความสุขกว่าแต่ก่อน

แพทย์พื้นบ้านอีสาน : ภูมิปัญญาไทบ้านที่กำลังเลือนหาย

ตัวแทนจากกลุ่มแพทย์พื้นบ้านอีสานสะท้อนปัญหาที่น่าตกใจว่า สิ่งที่มาทำลายหมอพื้นบ้านมากที่สุด คือ ภาครัฐ เพราะเมื่อมีการเปิดรับสังคมตะวันตกมากขึ้น ทำให้ก้าวสู่ระบบวิชาชีพที่ต้องมีใบปริญญา ยกคุณค่าคนเป็นหมอสมัยใหม่ จนละเลยและทำลายหมอพื้นบ้านโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ขณะที่การแพทย์แผนไทยยังคงเป็นคำตอบได้ในหลายๆ คำถาม

วิถีชีวิตอีสาน...พ.ศ. 2549

เสียงสะท้อนต่อความเป็นอีสานต่อไปนี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่ง จากเวทีเสวนา ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่ได้เกิดขึ้นแล้ว

- เมียฝรั่งเต็มไปหมด หมูบ้านเปลี่ยนไป คนแก่ต้องหัดพูดอังกฤษ
- หลงวัฒนธรรมต่างแดน ลอกเลียนไปหมดทั้งการแต่งกาย การอยู่การกิน
- การเกษตรมุ่งใช้สารเคมี วิถีธรรมชาติหายไป
- สามีภรรยาไม่รักกัน ตีกัน ทะเลาะกัน ครอบครัวแตกแยก
- ผู้คนต่างแปลกหน้าต่อกัน รู้หน้า ไม่รู้จัก
- ความเข้มแข็งในชุมชนที่เคยมีหายไป

ปรากฏการณ์อีสานวันนี้จึงอยู่ในภาวะที่วัฒนธรรม ประเพณี และความ เป็นรากเหง้ากำลังสูญหาย โดยมีระบบทุนนิยม หนี้ สารเคมี อำนาจ เป็นสิ่งแยบยวน แนวทางที่ผู้ร่วมเสวนาช่วยกันขบคิดเพื่อเป็นทางออกสู่การมีสุขภาวะที่ดีของคนอีสาน มีดังนี้

- คนอีสานต้องภูมิใจในความเป็นคนอีสาน ไม่ลืมนโยบาย คุณค่าที่แท้จริง ของตนเอง และนำคุณค่าที่แท้นั้นมาตีแผ่
- เรียกร้องให้หน่วยงานรัฐเปิดเผยข้อมูล ข้อเท็จจริง ให้สาธารณะรับรู้
- ประกาศจุดยืนในนามประชาชนอย่างชัดเจนต่อความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้น และชัดเจนกับการเลือกอนาคตของตนเอง เช่น คนอีสานไม่เอาไปแตก
- ส่งเสริมพี่น้องเกษตรกรให้ต่อสู้และกลับมาพึ่งตนเอง บนวิถีเกษตรกรรม แบบพอเพียง
- สร้างความผูกพันในวิถีชีวิตของชาวบ้านให้มั่นคงขึ้น ด้วยการนำสิ่งดีๆ มาดู มาแล และช่วยกันคิด ช่วยกันตัดสินใจ
- ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง พองาม อย่าเห็ดหลายเกินตัว
- คนอีสานต้องรวมตัวกันให้มาก เหมือนคำคนเฒ่าคนแก่ที่ว่า **"ปอลำเดียว หักง่าย หลายลำหักยาก"**

วันที่ 16 พฤษภาคม 2549 หัวข้อ "สุขแบบพอดี ตามวิถีคนอีสาน"

การเสวนาวันสุดท้ายเป็นการช่วยกันค้นหาความพอดีของความสุขตาม แบบวิถีของคนอีสาน ซึ่งทัศนะความสุขของชาวอีสานถูกมองด้วยสายตาและมุมมองที่แตกต่างกัน เช่น **มาร์ติน วิลเลอร์** ชาวอังกฤษที่เลือกใช้ชีวิตในชนบทอีสาน ชี้ว่า ถ้าเปรียบเทียบกับคนอังกฤษแล้ว คนอีสานน่าจะมีความสุขกว่ามาก เพราะเป็นความสุขจากการมีบ้าน มีที่ดินเป็นของตนเอง การมองความรายน่าจะหมายถึงความมั่นคงในชีวิตมากกว่าเรื่องทรัพย์สินเงินทอง ที่สำคัญต้องขยัน อดทน ประหยัด และยินดีกับการทำเกษตรแบบธรรมชาติ กระบวนการเรียนรู้จึงเป็นเรื่องสำคัญโดยเฉพาะการเรียนรู้จักตัวเอง รู้จักทรัพยากรตัวเอง รู้จักศักยภาพตัวเอง แล้วเริ่มต้นจากของดีที่ตนเองมีอยู่ในชุมชน

น.พ.นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ อดีตนักศึกษแพทยยุค 14 ตุลา ผู้เลือกที่จะมาอยู่ภาคอีสานเพราะพ่ายแพ้ความจริงใจและความมีน้ำใจของคนอีสาน มองว่า ถ้าจะให้สุขอย่างพอเพียงพอดีต้องให้ทุกอย่างกลับมาเหมือนเดิม ชุมชนต้องรวมตัวกัน อย่ารวยคนเดียว เรียกว่า เหลี่ยสุข เหลี่ยทุกษ มีอะไรก็ต้องหารื้อกัน และถ้าจะพัฒนาโครงการอะไรก็ต้องเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง

ทัศนคติความสุขของปราชญ์อีสานอย่าง **พ่อคำเตื่อง ภาษี** มองว่า แต่ดั้งเดิม คนอีสานมีความสุขเพราะใช้ชีวิตอยู่กับธรรมชาติ ถึงจะแห้งแล้งบ้างก็ตาม ต่อมาถูกเปลี่ยนวิถีคิด เอาทรัพยากรธรรมชาติมาขายเป็นเงินจนเสียหายไปหมด การจะทำให้อีสานกลับคืนมาได้สภาพสิ่งแวดล้อมต้องคืนมาก่อน แต่คนที่จะบอกว่าพอเพียง พอดีได้ ต้องเป็นเจ้าของชีวิตตนเองเป็นคนกำหนด ไม่ใช่ใครอื่น

ดร.อำนาจ คำดี คนเขียงรายที่หลงดินแดนอีสานจนไม่ยอมกลับไป สละก่อนการพึ่งพิงพึ่งดันวัตถุที่มากเกินไป ทำให้คนอีสานสูญเสียความเป็นตัวเอง แม้แต่ราคาพืชผลทางการเกษตรอย่างมันสำปะหลังก็ยังไม่สามารถกำหนดเองได้

พ่อจันท์ ประทุมภา ปราชญ์ชาวบ้านภาคอีสาน ซึ่งเพิ่มเติมว่า สิ่งสำคัญ ต้องเชื่อมกับหน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบชุมชน ในครอบครัวเองพ่อแม่ต้องเริ่มเป็นตัวอย่างแล้วเอาลูกหลานมาเรียนรู้ด้วย ความเป็นครอบครัวที่อบอุ่น จะนำมาซึ่งความสุขของคนอีสาน ไม่ใช่เงินเพียงอย่างเดียวที่เป็นตัวตั้ง แคะตีนเข้าขึ้นมาเราได้ทำงานก็ถือว่าเรามีความสุขแล้ว

นอกจากการรู้จักตัวตนความเป็นอีสานวันนี้แล้ว ภาวะคุกคามต่อชีวิต และสุขภาพของคนอีสาน ไม่ว่าจะเป็นโครงการโครงข่ายน้ำแห่งชาติ (Water Grid) โครงการเหมืองแร่ไปแตช การทำเกษตรพันธะสัญญา หรือ Contact Farming และ FTA หรือข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่างก็กำลังเป็นมหันตภัยที่คุกคามชีวิตคนอีสานตลอดเวลา กระบวนการสร้างการเรียนรู้เพื่อจะสร้างเสริมสุขภาพคนในภาคอีสานจึงมีอาจหลีกเลี่ยงประเด็นดังกล่าวนี้ด้วยเช่นกัน

ส่วนที่ 2

บทสรุปรายกิจกรรม

บทสรุปรายกิจกรรมจากงานรวมพลังสร้างสุขภาพคี้อีสาน ประกอบด้วย กิจกรรมภายในสถานที่จัดงานหลัก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการจัดชุมนุมนิทรรศการ และการออกร้านของเครือข่ายสร้างสุขภาพในภาคอีสาน และกิจกรรมค่ายสร้างสุขของ 4 กลุ่มเครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายผู้สูงอายุ เครือข่ายเยาวชน เครือข่ายวิ่งเพื่อสุขภาพ และเครือข่ายงานป้องกันอุบัติเหตุ บทสรุปที่ได้จึงน่าจะเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการรู้จักเครือข่ายองค์กรที่ทำงานสร้างเสริมสุขภาพในภาคอีสานร่วมกัน

กิจกรรมภายในสถานที่จัดงานหลัก

ณ ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์ นครราชสีมา

1. ชุมนิทรรศการกองทัพภาคที่ 2

สื่อให้เห็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกำลังพลกองทัพภาคที่ 2 ทั้งโดยการเพิ่มรายได้ สร้างเสริมสุขภาพ พัฒนาแหล่งที่อยู่อาศัย และสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งสามารถเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้สู่ประชาชนได้ แต่เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปควรมีหน่วยงานภาคเอกชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นโดยใช้แนวทางการพัฒนาชุมชนของกองทัพเป็นต้นแบบ

2. ชุมนิเทศการ ผู้สูงอายุและครอบครัว

จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุ ถ่ายทอดประสบการณ์สู่ลูกหลานทางนิเทศการ การจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารพื้นบ้าน สาธิตและจำหน่ายงานฝีมือผู้สูงอายุ เช่น การประดิษฐ์ปลาทะเทียม ซึ่งได้รับความสนใจมากจนผลิตภัณฑ์ที่เตรียมมาไม่พอจำหน่าย

3. ชุมนิเทศการเครือข่ายเด็กและเยาวชน

รูปแบบการจัดกิจกรรมภายในชุม เน้นให้เห็นกระบวนการทำงานของเยาวชนกลุ่มต่างๆ พร้อมเอกสารแจก ซึ่งมีผู้สนใจชมนิเทศการ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มเยาวชนอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะเยาวชนที่เพิ่งผ่านการเข้าค่ายเรียนรู้ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มอื่นๆ ในงานครั้งนี้ด้วย

4. ชุมนิเทศการ สวสช.

จัดขึ้นเพื่อแนะนำและเผยแพร่กิจกรรมของสถาบันวิชาการเพื่อการพัฒนาเครือข่ายสุขภาพชุมชน หรือ สวสช. ซึ่งทำงานการเรียนรู้และพัฒนาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ผ่านนิเทศการ เอกสารความรู้ การฉายวิดีโอทัศน์ ผลที่ได้มีผู้สนใจติดต่อร่วมทำงานเป็นเครือข่ายด้วย อย่างไรก็ตาม การจัดชุมนิเทศการควรปรับปรุงเรื่องการสร้างความน่าสนใจและดึงดูดผู้ชมงานให้มากขึ้น รวมทั้งปัญหาเชิงเทคนิคของระบบเสียงจากวิดีโอทัศน์ และการจัดให้มีกิจกรรมที่สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างผู้จัดกับผู้เข้าชม

5. ชุมนิทรรศการ สปสช.

ชมรมพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลสูงเนิน

ภายในชุมนิทรรศการมีการเผยแพร่ความรู้โครงการ 30 บาท ช่วยคนไทย ก้าวไกลโรค แนะนำสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สาขาเขตพื้นที่ (นครราชสีมา) สำรวจความเห็นจากประชาชน การฉายวิดีโอทัศน์แนะนำโครงการ แจกเอกสาร และตรวจสอบสิทธิการรักษาพยาบาล

ด้านชมรมพยาบาลชุมชนจัดนิทรรศการเผยแพร่งานวิจัยเชิงคุณภาพของพยาบาลที่ปฏิบัติงานในชุมชนสู่สาธารณชน แต่การนำเสนอผลงานควรจัดวางให้โดดเด่นขึ้น และควรมีเจ้าหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมด้วย

นอกจากนี้ยังมีมุมให้บริการความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพเต้านมด้วยตนเอง ซึ่งผู้เข้าร่วมสามารถนำไปปฏิบัติหรือจะถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นต่อไปได้ สิ่งที่ต้องปรับปรุง คือ การประชาสัมพันธ์ และการจัดเตรียมสถานที่โดยเฉพาะห้องตรวจควรมีติดชิด ปลอดภัย

6. ชุมนิทรรศการเครือข่าย วัดปลอดเหล้า

จัดขึ้นเพื่อเผยแพร่โครงการดำเนินงานวัดปลอดเหล้าในภาคอีสาน รณรงค์ให้ประชาชนลด ละ เลิก เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ รณรงค์ลดอุบัติเหตุอันเกิดจากเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และขยายผลโครงการสู่ระดับตำบล อำเภอ จังหวัดต่างๆ โดยอธิบายและเชิญชวนให้ภาคีผู้สนใจมาร่วมกัน ทั้งโดยวิถีทัศน์แนะนำเอกสารแผ่นพับ และการพูดคุยกับผู้ชมงานโดยพระสงฆ์และคณะทำงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง

7. ชุมนิทรรศการ เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ชุมชนเป็นสุข ภาคอีสาน

จัดขึ้นเพื่อเสนอทางเลือกในการดำรงชีวิตสุขแบบพอดี ตามวิถีคนอีสาน ด้วยการนำพืชผลผักผลไม้ปลอดสารมาแสดง รวมทั้งนิทรรศการชีวประวัติของ 12 ปราชญ์อีสาน ซึ่งมีผู้สนใจเข้าชมมากอย่างต่อเนื่อง เพราะสิ่งที่นำมาเสนอสามารถจับต้องได้ แต่สถานที่ค่อนข้างคับแคบ บางนิทรรศการไม่สามารถเข้าไปอ่านได้ และขาดพื้นที่ในการพูดคุยแลกเปลี่ยน

8. ชุมนิทรรศการ โครงการชีวิตสาธารณะ- ห้องถิ่นน่อยู่ ภาคอีสาน

นำเสนองานภาคีห้องถิ่นชีวิตสาธารณะ ภาคอีสาน ทั้ง 8 จังหวัด (กาฬสินธุ์ นครราชสีมา ชัยภูมิ ร้อยเอ็ด อ่างนาจเจริญ สุรินทร์ เลย อุบลราชธานี) ซึ่งดำเนินการกิจกรรมหลากหลายในห้องถิ่นเพื่อการสร้างชีวิตสาธารณะที่เข้มแข็ง นำแสดงในรูปแบบนิทรรศการ สาธิต จำหน่ายผลิตภัณฑ์ เช่น ตลาดนัดสีเขียวจังหวัดสุรินทร์ ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์จังหวัดชัยภูมิ ชุมชนหมู่บ้านต้นแบบด้านวัฒนธรรม และเกษตรพอเพียง จ. กาฬสินธุ์ และกิจกรรมสื่อกับเยาวชนจังหวัดเลย แต่ขนาดพื้นที่คับแคบ ไม่เพียงพอ และบางซุ้มไม่มีวิทยากรคอยอธิบายเพิ่มเติม

9. ชุมนิทรรศการ เกษตรและสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพ

จัดขึ้นเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้เรื่องเกษตรและสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพ และเปิดโอกาสให้แกนนำมีส่วนร่วมในการเสนอผลงานและกิจกรรมเกษตรและสิ่งแวดล้อม ภายในซุ้มประกอบด้วยนิทรรศการเกษตรและสิ่งแวดล้อม แปลงสาธิตเกษตรอินทรีย์และพันธุ์ไม้ รถมสามล้อเคลื่อนที่รณรงค์การคัดแยกเก็บขยะ กองทุนสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเอกสารเผยแพร่ เรื่อง การพัฒนาที่ดินเกษตร เกษตรอินทรีย์ของกรมพัฒนาที่ดิน

10. ชุมนิทรรศการ

มูลนิธิการแพทย์ทางเลือกเพื่อมะเร็ง

จัดขึ้นเพื่อแนะนำประชาชนให้รู้จักการดูแลสุขภาพ เมื่อป่วยเป็นมะเร็งต่างๆ รวมทั้งการป้องกันด้วยวิธีแพทย์ทางเลือก ภายในชุมนุมมีการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสุขภาพ โรคภัยต่างๆ เช่น มะเร็ง เบาหวาน ความดัน นิ้ว กระดูก บริการตรวจสุขภาพ แนะนำการรักษาสุขภาพ หลักการรับประทานอาหารต่างๆ ซึ่งมีผู้เข้ารับบริการต่อเนื่อง แม้จะใช้เวลาค่อนข้างนานและพื้นที่คับแคบ แต่คนก็พอใจและให้ความสนใจกันมาก สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อผู้จัดงานคือ เสียงรบกวนจากชุมนุมกิจกรรมอื่นและจากเวทีกลาง รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ที่ยังทำน้อยไป

11. ชุมนิทรรศการโครงการ NODE ภาคอีสาน

จัดขึ้นด้วยความร่วมมือร่วมใจกันอย่างมีส่วนร่วมของคณะทำงาน NODE ภาคอีสาน 4 จังหวัด คือ ขอนแก่น สกลนคร มหาสารคาม นครราชสีมา ที่นำผลงานกิจกรรมและบทเรียนจากโครงการเครือข่ายสร้างเสริมสุขภาพระดับจังหวัดมาแลกเปลี่ยน ได้แก่ การแสดงดนตรีเยาวชนสร้างสุขภาพ การสำรวจสิ่งแวดล้อมความสะอาดสำหรับคนพิการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ นิทรรศการวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนโคราช (ไทแดง) อาหารเพื่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม เกษตร สมุนไพร วัฒนธรรมเด็กเยาวชน และผู้สูงอายุ โดยประชาชนให้ความสนใจในมิติการสร้างสุขภาพที่เชื่อมโยงสุขภาพกาย จิต สังคม และจิตวิญญาณอย่างมาก ทั้งยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์และขยายภาคีกับเครือข่ายสร้างสุขภาพอื่นๆ มากขึ้น

กิจกรรมนอกสถานที่ : ค่ายสร้างสุข

1. เครือข่ายผู้สูงอายุใส่ใจสุขภาพ

สถานที่จัด : ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและประชาชน
อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา

กลุ่มผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมในศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและประชาชน นครราชสีมา ทั้ง 69 คน มีความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม 4 ด้าน คือ การทำจิตใจให้สบาย มีสังคมที่ดี มีความรู้ เท่าทันเหตุการณ์ มีจิตวิญญาณที่ดี มีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ

อย่างไรก็ดี สิ่งที่ยังเป็นปัญหาสำหรับการจัดค่ายครั้งนี้ คือ ความไม่สะดวกเรื่องสถานที่ และปัญหาเชิงเทคนิค เช่น เครื่องเสียง เนื่องจากมีผู้เข้าร่วมมาก สัดส่วนเวลาในการพูดหรือร่วมกิจกรรมบางช่วงใช้เวลานานเกินไป เนื่องจากกลุ่มผู้เข้าร่วมยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ในหัวข้อที่ให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นจึงพูดออกนอกประเด็น

2. เครือข่ายเยาวชนสร้างสุข ภาคอีสาน

สถานที่จัด : ศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บุ่งตาวลั้ว
จ.นครราชสีมา

เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมได้รู้จักสุขภาพของตนเองมากขึ้น พร้อมๆกับการเรียนรู้วัฒนธรรมความเป็นอีสานผ่านกิจกรรมภายในค่าย เช่น การฟังธรรมะ เวียนเทียน บายศรีสู่ขวัญ ร้องรำเพลงโคราช เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การวางแผนการใช้เงิน การทำชีวิตให้มีความสุข นอกจากนี้ การร่วมกิจกรรมกับกลุ่มอื่นๆ ยังเป็นเวทีให้เยาวชนได้เรียนรู้สถานการณ์เยาวชนภาคอีสาน การส่งเสริมและแก้ไขปัญหาเยาวชนทั้งระดับตนเอง ครอบครัว ชุมชน

กลุ่มเยาวชนเห็นว่า ควรประสานเชื่อมเครือข่ายให้ทั่วถึงทั้ง 19 จังหวัด เพื่อให้โอกาสการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเครือข่ายเยาวชนภาคอีสาน และกลุ่มเป้าหมายควรมีสัดส่วนเรื่องเพศ วัย อายุ เท่าเทียมกัน เพื่อโอกาสในการเรียนรู้และการแสดงความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันจนเกินไป

3. เครือข่ายวังสร้างสุข ภาคอีสาน

สถานที่จัด : สวนน้ำเฉลิมพระเกียรติ ร. 9 (บุ่งตาวลั้ว) ค่ายสุรนารี

การจัดกิจกรรมวังสร้างเสริมสุขภาพทำให้สมาชิกทั้ง 14 ชมรม จาก 6 จังหวัด คือ บุรีรัมย์ ร้อยเอ็ด อุบลราชธานี นครพนม สุรินทร์ นครราชสีมา ได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และได้รับความรู้เรื่องการออกกำลังกาย และการป้องกันการบาดเจ็บจากการออกกำลังกายจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ

ประเด็นสำคัญที่เครือข่ายต้องการเห็น คือ การส่งเสริมของภาครัฐในเรื่องการออกกำลังกาย สนับสนุนให้มีการแข่งขันออกกำลังกายที่หลากหลายเพื่อสร้างทางเลือกให้ประชาชน โดยเครือข่ายชมรมวังในภาคอีสานมุ่งมั่นที่จะขยายเครือข่ายให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

4. เครือข่ายงานป้องกันอุบัติเหตุ ภาคอีสาน

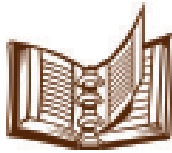
สถานที่จัด : โรงแรมแกรนด์ราชนาพฤกษ์ อ.เมือง จ.นครราชสีมา

กิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นการสัมมนาของกลุ่มเครือข่ายป้องกันอุบัติเหตุ ภาคอีสาน เพื่อเป็นเวทีให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้พบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินงาน และเรียนรู้การดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาคืออุบัติเหตุทางถนนร่วมกัน และเนื่องจากปัญหาคืออุบัติเหตุทางถนนถือเป็นสาเหตุต้นๆ ที่คร่าชีวิตคนอีสานไปในแต่ละปี และความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความร่วมมือที่เป็นเครือข่าย อาศัย 6 มาตรการ เพื่อแก้ไขปัญหาคืออุบัติเหตุทางถนนในภาคอีสาน หรือหลัก **6E** ซึ่งทุกจังหวัด ถือเป็นมาตรการดำเนินงานอยู่แล้ว คือ

1. Law Enforcement มาตรการการบังคับใช้กฎหมาย
2. Engineering มาตรการทางวิศวกรรมและแก้ไขจุดอันตราย
3. Education การประชาสัมพันธ์ในเชิงกว้างและการให้ความรู้
4. EMS ระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน
5. Evaluation การประเมินผลการดำเนินงานและระบบข้อมูลประเมินผล
6. Empowerment การสร้างพลังความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานทุกระดับเพื่อแก้ไขปัญหาคืออุบัติเหตุทางถนนร่วมกัน

บทสรุปพร้อมของทั้ง 4 ค่ายซึ่งสอดคล้องกันประการหนึ่ง คือ การเห็น ความสำคัญในการมีศูนย์ประสานงาน ซึ่งอาจหมายถึงบุคคลหรือกลุ่มคน องค์กร ที่จะช่วยให้เกิดการประสานงานหรือเชื่อมโยงกิจกรรมร่วมกันในอนาคต ทั้งระดับกลุ่มจังหวัด ชุมชน หรือระดับภาค ไม่ใช่การจัดกิจกรรมเพียงครั้งนี้ ครั้งเดียวเสร็จ ทั้งนี้ เพื่อเป็นจุดศูนย์กลางในการประสานงาน ข้อมูล ข่าวสาร การจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ เช่น เครือข่ายเยาวชนภาคอีสานที่อยากเห็น สัมชชชาเยาวชนด้านสุขภาพของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกิดขึ้น เพื่อสนับสนุน และเผยแพร่กิจกรรมของเยาวชนสู่สาธารณะให้มากขึ้นต่อไป

สำหรับข้อเสนอเชิงนโยบายที่แต่ละภาคีเครือข่ายได้ร่วมกันคิดขึ้น ได้ถูก บันทึกไว้เป็นเจตนารมณ์และประกาศให้ทราบโดยทั่วแทนแต่ละเครือข่ายเมื่อ วันปิดงานสร้างสุขภาคอีสาน 2549

เจตนารมณ์และข้อเสนอเชิงนโยบาย

กลุ่มที่ 1 เครือข่ายสังฆพัฒนา ภาคอีสาน

1. ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดวัดปลอดเหล้าต้นแบบเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของประชาชน
2. ผลักดันและสนับสนุนให้ผู้เข้าร่วมโครงการวัดปลอดเหล้าเป็นการถาวร
3. ผลักดันไม่ให้มีการจำหน่ายเหล้าในร้านค้าเป็นการถาวร
4. ส่วนราชการทุกแห่งต้องเป็นแบบอย่างในการเป็นเขตปลอดเหล้าอย่างแท้จริง
5. ผู้นำในท้องถิ่นทั้งระดับจังหวัดและระดับชาติต้องเห็นความสำคัญและรณรงค์เรื่องโครงการวัดปลอดเหล้าอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง
6. ผลักดันและสนับสนุนให้แนวคิดเรื่องวัดปลอดเหล้าเป็นนโยบายระดับชาติ

กลุ่มที่ 2 เครือข่ายผู้สูงอายุ ภาคอีสาน

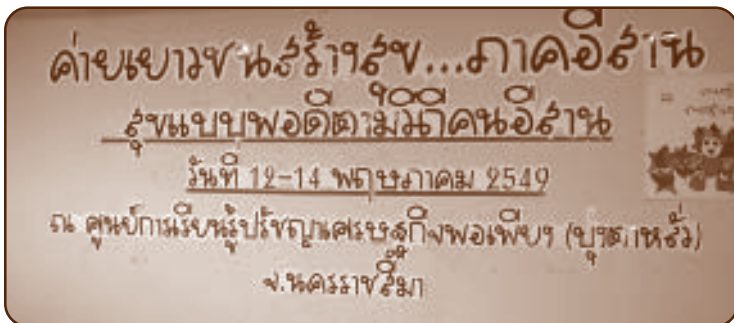
1. ผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเองทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความปลอดภัย โดยได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน สังคม
2. ผู้สูงอายุเป็นแกนนำของครอบครัว ชุมชนในการสร้างความรัก ความผูกพัน ในครอบครัว ชุมชนด้วย
3. รัฐและองค์กรท้องถิ่นต้องจัดสวัสดิการและสิ่งแวดล้อมตลอดจน บริการที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ
4. ผู้สูงอายุเป็นศูนย์รวมและเป็นแหล่งภูมิปัญญา ประเพณี วัฒนธรรม ของท้องถิ่น สังคม รวมทั้งเป็นผู้ถ่ายทอดให้มีการสืบต่อยังยืนต่อไป
5. ผู้สูงอายุมีการรวมเป็นกลุ่ม ชมรม ภาคี เครือข่าย อย่างต่อเนื่อง ในการดำเนินกิจกรรม และดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
6. กลุ่มชมรม ภาคี เครือข่ายผู้สูงอายุควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จากภาครัฐและเอกชนอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง

กลุ่มที่ 3 ค่ายสร้างสุขภาพ ค่ายสร้างสุข เยาวชนคนรุ่นใหม่

1. ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหมู่เยาวชนเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
2. ส่งเสริม สนับสนุน ให้เกิดกิจกรรมที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมของคนในครอบครัว เพื่อสร้างความอบอุ่นและความสัมพันธ์อันดีของสถาบันครอบครัว
3. ผลักดันให้เกิดศูนย์สุขภาพชุมชนเพื่อทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและสนับสนุนให้เกิดกระบวนการที่นำไปสู่การมีสุขภาพที่ดีของคนในชุมชน
4. สร้างความเท่าเทียมกันทางการศึกษาและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารให้ครอบคลุมทั้งเมืองและชนบท
5. ปลุกฝังค่านิยม และผลักดันให้เกิดหลักสูตรการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของระบบการศึกษา
6. รัฐบาลควรให้ความสำคัญด้วยการผลักดันให้เกิดศูนย์การเรียนรู้เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และสถานที่ฝึกฝนการทำงานนอกเหนือจากการศึกษาเล่าเรียนแก่เยาวชน

กลุ่มที่ 4 เครือข่ายสร้างสุขภาพ วังสร้างสุข ภาคอีสาน

1. ส่งเสริมการแข่งขันการวิ่งเพื่อสุขภาพเพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการออกกำลังกายของประชาชน
2. ผนึกกำลังสร้างเครือข่ายชมรมวิ่งในภาคอีสานให้มากขึ้น
3. ทุกภาคส่วนในสังคมเห็นความสำคัญของการวิ่งเพื่อสุขภาพและช่วยกันเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ อย่างแพร่หลาย
4. รัฐบาลควรมีมาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเอกชนเข้ามาสนับสนุนส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพของประชาชนอย่างกว้างขวาง
5. รัฐต้องกำหนดนโยบายแห่งรัฐเพื่อผลักดันให้แต่ละท้องถิ่นเห็นความสำคัญและส่งเสริมการออกกำลังกาย โดยสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดสร้างสวนสาธารณะสำหรับเป็นพื้นที่ออกกำลังกายแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง

กลุ่มที่ 5 ประเด็นทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

1. ปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติของคนในชุมชน เพื่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุล คุ่มค่า และยั่งยืน
2. รัฐบาลและส่วนราชการต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ข้อเท็จจริง ให้สาธารณะรับรู้ และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมกับประชาชนที่เกี่ยวข้องหากมีการก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่เกิดขึ้นในภาคอีสาน ดังเช่นบพเรียนจากกรณีโครงการเหมืองแร่โปแตชในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ อุดรธานี และสกลนคร ซึ่งประชาชนในพื้นที่ทั้ง 3 จังหวัดไม่มีโอกาสที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารก่อนล่วงหน้า
3. รัฐบาลควรยกเลิกโครงการขนาดใหญ่ที่ไม่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและการตัดสินใจของประชาชน ดังเช่นที่เกิดขึ้นกับกรณีการก่อสร้างโครงการเหมืองแร่โปแตช โครงการน้ำระบบท่อ หรือการก่อสร้างกระเช้าขึ้นภูกระดึง ขณะเดียวกันรัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน การทำอาชีพที่ยั่งยืนอยู่บนฐานทรัพยากร และวิถีดั้งเดิมของท้องถิ่น เช่น การต้มเกลือแบบชาวบ้าน
4. คนอีสานต้องกลับมาพึ่งตนเอง ยึดวิถีเกษตรแบบธรรมชาติ และหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการใช้ชีวิตกับฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทั้งนี้ รัฐบาลต้องส่งเสริม สนับสนุน และผลักดันให้แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเกิดขึ้นอย่างจริงจังต่อเนื่อง

กลุ่มที่ 6 เครือข่ายสร้างสุขภาพ งานป้องกันอุบัติเหตุ ภาคอีสาน

1. สนับสนุนการปฏิบัติงานป้องกันอุบัติเหตุอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตลอดปี โดยเฉพาะช่วงเทศกาลสำคัญเท่านั้น
2. ผลักดันสนับสนุนให้มีการสร้างภาคีเครือข่ายในทุกระดับ
3. สร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการแก้ไขปัญหา อันประกอบด้วยกลุ่มแกน ภาคประชาสังคม ท้องถิ่น และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยมีเป้าหมายร่วมกันในการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุ และต้องมีทลวงโทษทางสังคมแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนและนำไปสู่การเกิดอุบัติเหตุ ตลอดจนการช่วยเหลือเยียวยาจากอุบัติเหตุ อย่างเป็นองค์รวม เพื่อให้ชีวิตที่เหลือนอยู่ยืนหยัดต่อไปได้
4. ผลักดันให้เกิดองค์กรอิสระด้านการป้องกันแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุ โดยมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน แก้ไขปัญหาอย่างตรงจุด ไม่บิดเบือน รวมทั้งการนำเสนอผลกระทบจากอุบัติเหตุเพื่อความตระหนักต่อสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง

กลุ่มที่ 7 ศิลธรรม สังคม วัฒนธรรม

1. คนอีสานต้องค้นหาแก่นของสังคมและท้องถิ่นตนเอง รวมทั้งรื้อฟื้นคุณค่าทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาที่มีมาแต่ดั้งเดิมในท้องถิ่นอีสานเพื่อปรับใช้ให้เหมาะสมกับวิถีโลกปัจจุบัน
2. ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต เช่น การแต่งกาย หรือการพูดด้วยภาษาถิ่นอันเป็นเอกลักษณ์
3. อนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ดั่งงาม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับการดำเนินชีวิต การดูแลสุขภาพ และการอยู่ร่วมกันในสังคมเพื่อเสริมสร้างความรัก ความสามัคคี รวมถึงการเอื้อเฟื้อแบ่งปันและพึ่งพากันในชุมชนท้องถิ่นโดยยึดคุณธรรมเป็นตัวตั้ง
4. ส่งเสริม สนับสนุน แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ขณะเดียวกันต้องให้ความสำคัญกับการฟื้นฟู ผลักดัน การยึดปฏิบัติตามฮีตบ้านคลองเมืองหรือฮีตสิบสองคองสิบสี่ที่ดั่งงามของท้องถิ่น
5. ผลักดัน สนับสนุนความเป็นประชาธิปไตยในสังคมไทยให้เกิดขึ้นในวิถีประจำวันของผู้คน

ส่วนที่ 3

สรุปบทเรียนงานสร้างสุขภาคอีสาน 2549

หลังจากที่งานมหกรรมสร้างสุขภาพอีสานผ่านไปด้วยดี แกนหลักสำคัญในการทำงานได้จัดให้มีการประชุมสรุปบทเรียนหลังการทำงานขึ้น เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2549 ณ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา เพื่อทบทวนการทำงานที่ผ่านมามีอะไรคือปัญหาและข้อค้นพบที่เกิดขึ้น และสิ่งสำคัญหากต้องมีการจัดงานครั้งต่อไป อะไรคือสิ่งที่จะนำไปป้องกันหรือปรับปรุงเพื่อการแก้ไขที่ดีขึ้น

กิจกรรมค่ายสร้างสุข

ข้อค้นพบสำคัญ

1. กลุ่มเป้าหมายจากแต่ละเครือข่ายมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ผ่านการใช้ชีวิตในค่ายและการทำกิจกรรมด้วยกัน ทั้งในกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเด็กเยาวชน หรือกลุ่มนักวิ่ง ทั้งยังสามารถช่วยกันคิดข้อเสนอเชิงนโยบายให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบและดำเนินการต่อดี
2. การจัดกิจกรรมค่ายการเรียนรู้ยังขาดการมีส่วนร่วมจากจังหวัดอื่นๆ ส่วนใหญ่ดำเนินการโดยจังหวัดเจ้าภาพเป็นหลัก
3. ด้วยเหตุผลเรื่องระยะเวลาและสถานที่ในการจัดค่ายการเรียนรู้ ทำให้มีเพียงข้อเสนอเชิงนโยบายที่มาร่วมกล่าวในวันปิดงานเท่านั้น จึงขาดการแลกเปลี่ยนกับกลุ่มคนที่สนใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัด ครอบคลุมทุกจังหวัด และคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมไม่ควรแตกต่างกันจนเกินไป
2. การประสานงานควรมีความชัดเจน ทั้งระหว่างคณะผู้จัดกับกลุ่มเครือข่าย และระหว่างสมาชิกในเครือข่ายเอง
3. ควรสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างเครือข่ายที่มาร่วมงานตั้งแต่เริ่มต้น รวมทั้งเปิดโอกาสให้จังหวัดอื่นๆ มีส่วนร่วมมากกว่านี้ แม้ว่าจะมีข้อจำกัดเรื่อง การประสาน การเดินทาง หรือค่าใช้จ่ายก็ตาม
4. แต่ละเครือข่ายควรมีการติดตามผลและผลักดันข้อเสนอเชิงนโยบาย ซึ่งประกาศเป็นเจตนาารมณณ์ไปแล้ว โดยอาจเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมารับฟัง เพื่อจะได้มีการดำเนินงานต่อไปได้

งานสังเคราะห์ข้อมูลและวิชาการ

ข้อค้นพบสำคัญ

1. การสะท้อนภาพความสุขยังไม่สามารถนำเสนอความเป็นอีสานได้ทั้งหมด เพราะที่มวิชาการที่เกิดขึ้นเป็นการรวมตัวกันเฉพาะกิจ และทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่อย่างจำกัด งานวิชาการที่ทำจึงเป็นเพียงการสังเคราะห์ข้อมูลระดับหนึ่งเพื่อเป็นประเด็นขับเคลื่อนงานในภาคอีสานต่อไป
2. การกำหนดประเด็นหลักของงานเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งลำพังการวิเคราะห์สถานการณ์สุขภาพเท่านั้นไม่เพียงพอ จำเป็นต้องมีข้อมูลในมิติอื่นๆ สนับสนุนเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายที่จะมาเข้าร่วมงานอย่างถี่ถ้วน เพราะมีผลต่อการทำงานข้อมูลวิชาการ และเพื่อให้การจัดงานโดยรวมมีความสอดคล้องกัน
2. ควรจัดให้มีกระบวนการเชื่อมร้อยเครือข่ายนักวิชาการในภาคอีสานเพื่อทำงานเชิงสังเคราะห์และสร้างองค์ความรู้ในการขับเคลื่อนงานเชิงประเด็นเพื่อแก้ปัญหาภัยคุกคามสุขภาวะของคนอีสานมากขึ้น
3. ในการนำเสนอเจตนารมณ์หรือข้อเสนอเชิงนโยบายควรมีตัวแทนจากองค์กรระดับท้องถิ่น องค์กรระดับประเทศ ที่เกี่ยวข้องเข้ามารับฟังด้วย และมีช่วงเวลาให้บุคคล/องค์กรเหล่านั้นสามารถแลกเปลี่ยนด้วยได้

งานออกแบบและจัดทำโครงสร้าง

ข้อค้นพบสำคัญ

1. เป็นงานใหญ่ที่ยากและท้าทายภายใต้งบประมาณที่จำกัด แต่ทุกคนก็สามารถทำออกมาได้ดี ทำให้กำลังพลของกองทัพซึ่งมีทีมงาน 30 คน มีโอกาสพัฒนาฝีมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชื่อมโยงการทำงานกับเครือข่ายสร้างสุขภาพอื่นๆ ในภาคอีสานมากขึ้น
2. การออกแบบและจัดซื้อวัสดุหรือบริการภายในงานต่างๆ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับวิถีความเป็นอีสาน และเชื่อมโยงสัมพันธ์กันดีกับภาพรวมของงาน

ข้อเสนอแนะ

1. การกำหนดงบประมาณในการทำงานควรคำนึงถึงวัตถุประสงค์และกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นภายในงานเป็นหลัก ไม่ควรนำงบประมาณมาเป็นตัวควบคุมกิจกรรมมากเกินไป
2. การจัดทำงานโครงสร้าง ทั้งเรื่องเวที ป้าย ชุมนิทรรศการ ภาควิชาที่ร่วมงาน ควรระบุรายละเอียดที่ต้องการใช้อย่างชัดเจนตั้งแต่เนิ่นๆ ที่สำคัญผู้ออกแบบและผู้ใช้ควรมีโอกาสพูดคุยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจนด้วยกันตั้งแต่แรก เพื่อลดปัญหาในภายหลัง
3. คณะทำงานควรมีความเข้าใจธรรมชาติในการทำงานของแต่ละฝ่าย โดยเฉพาะงานโครงสร้างซึ่งต้องใช้เวลาทั้งในการจัดทำ การขนย้าย ซ่อมแซม ต่อเติม หรือการเก็บรายละเอียดงานให้สมบูรณ์ที่สุด
4. เรื่องไฟและการเดินไฟจุดต่างๆ ในงาน ควรมีฝ่ายที่ทำหน้าที่นี้เฉพาะ ทั้งไฟส่องนิทรรศการและไฟเวทีการแสดงด้วย

ชຸ່ມนัทรศการ

ข้อค้ันพบสําคัญ

1. เนื้อหางานนัทรศการมีความหลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการผู้เข้าร่วมงาน
2. สัต์ส่วนการออกแบบชຸ່มนัทรศการยัังไม่มีความสมดุลงันระหว่างนัทรศการจากภาครัฐและภาคประชาชน ทำให้บางมຸมขาดชีวิตชีวา ขณะที่บางมຸมมีพื้นที่คับแคบมาก
3. การเดินทางมาจัดเตรียมนัทรศการไม่พร้อมกัน มีผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ในแต่ละชຸ່มนัทรศการ เพราะไม่มีการระบุพื้นที่ที่สามารถจัดวางนัทรศการไว้ชัดเจน ในขณะที่ต้องเข้าร่วมกันหลายโครงการหลายจังหวัด

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดให้มีเนื้อหานัทรศการที่สอดคล้องกับประเด็นที่พุดคุยบนเวทีเสวนาดัวย
2. ควรมีการแบ่งพื้นที่ใช้สอยในแต่ละชຸ່มนัทรศการให้สอดคล้องกับจำนวนครือข่ายในแต่ละโครงการ เพราะบางชຸ່มจัดให้ไว้สำหรับ 1 โครงการ แต่โครงการนั้นมึหลายจังหวัดมาก จึงมีพื้นที่จัดนัทรศการไม่พอ

เวทีและการแสดง

ข้อค้นพบสำคัญ

1. เป็นเวทีแสดงออกและช่วยเผยแพร่ผลงานศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคอีสานที่หลากหลาย น่าสนใจ ลังเกตได้จากการที่ผู้ชมมีความสุขจากการได้รับฟัง รัชชม
2. การแสดงแต่ละชุดมีความเชื่อมโยงกับงานสุขภาวะที่จัดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. คณะนักแสดงควรเข้าใจและยอมรับคิวการแสดงที่ถูกกำหนดขึ้น รวมทั้งการตรงต่อเวลา รักษากติกาในการแสดงของตนเพื่อไม่กระทบการแสดงของคนอื่น
2. การจัดการคิวการแสดงหรือรายการบนเวที หากเป็นช่วงที่คนน้อยควรแก้ไขสถานการณ์ด้วยการแสดงเพื่อโหมโรง เรียกคนมาฟังบ้าง

สื่อและประชาสัมพันธ์

ข้อค้นพบสำคัญ

1. การพึ่งพาศักยภาพของสื่อส่วนกลางช่วยเพิ่มความคล่องตัวและลดภาระการทำงานระดับพื้นที่ได้ เช่น การประสานกับสื่อมวลชนระดับประเทศให้มาทำข่าวการออกแบบโปสเตอร์หลักเพื่อใช้ประชาสัมพันธ์งาน เป็นต้น
2. การเลือกสถานที่ในการจัดงานมีผลต่อการทำงานประชาสัมพันธ์ เช่น กรณีสถานที่จัดงานอยู่ในห้างสรรพสินค้า จำเป็นต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของห้างฯ เช่น การติดตั้งป้ายจะติดได้เฉพาะจุดที่กำหนด หรือภายในวันที่ระบุเท่านั้น และต้องติดโลโก้ของห้างฯ ด้วยทั้งหมด
3. ระยะเวลาที่ล่าช้าในการประชาสัมพันธ์มีผลต่อการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมงานหรือไม่

ข้อเสนอแนะ

1. การประชาสัมพันธ์ควรวางแผนและดำเนินการแต่เนิ่น ๆ โดยอาจประสานความร่วมมือกับเครือข่ายสร้างสุขภาพในทุกจังหวัด ทั้งราชการและภาคประชาสังคม ทั้งนี้ สปอตวิทย์ ป้ายผ้า เป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพ สามารถเข้าถึงกลุ่มคนได้มากเมื่อเทียบกับสื่ออื่นๆ ในท้องถิ่น
2. การประชาสัมพันธ์ภายในบริเวณงาน ไม่ควรใช้เสียงดังรบกวนกิจกรรมอื่นๆ ที่มีอยู่แล้วภายในงาน เช่น เวทีเสวนา เวทีการแสดง ควรแยกต่างหากนอกบริเวณงาน
3. คณะทำงานควรให้ความสำคัญอย่างมากกับการติดต่อประสานที่ถูกต้องชัดเจน เพื่อป้องกันความสับสนคลาดเคลื่อน ก่อนข้อมูลข่าวสารจะส่งให้สาธารณะรับรู้

ส่วนที่ 4

เมื่อต้องส่ง “ไม้ต่อ”

ข้อค้นพบจากการจัดงานสร้างสุขภาคอีสาน 2549

1. แม้จะเป็นครั้งแรกของการจัดงานมหกรรมสร้างสุขภาคอีสาน แต่ก็สามารถเชื่อมประสานกลุ่มคนต่างๆ ได้อย่างหลากหลาย ทั้งงานเชิงประเด็น เชิงกลุ่มเป้าหมาย หรือกลุ่มสถาบันต่างๆ ทำให้ภาพการทำงานของเครือข่ายสร้างสุขภาพในภาคอีสานปรากฏชัดเจนขึ้น
2. เป็นเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้รู้จักภาคีพันธมิตรต่างๆ มากขึ้น รวมทั้งการทำงานร่วมกับคนที่หลากหลาย มีความเป็นพี่น้องมากขึ้น และปรากฏภาพการทำงานที่เกิดขึ้นด้วยใจ เพราะทุกคนต่างมีความตั้งใจที่ดียิ่งร่วมกัน
3. ในการเตรียมงานมีช่วงระยะเวลาเตรียมงานนาน ซึ่งทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนที่หลากหลาย แต่กลับมีความคืบหน้าช้ามาก ทั้งนี้เพราะขาดประสิทธิภาพในการดำเนินการประชุม
4. การทำงานติดต่อประสานงานกับภาคีเครือข่ายจำนวนมากซึ่งเป็นงานใหญ่ที่ใหม่และซับซ้อน จำเป็นต้องมีความชัดเจน แม่นยำ ทันท่วงทีต่อสถานการณ์ และต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับกระบวนการตัดสินใจร่วมกัน โดยยึดหลักทุกคนคือเจ้าภาพร่วมกัน
5. การจัดงานที่ต้องอาศัยความละเอียด แน่ชัด และต้องประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาก หากเป็นไปได้ไม่ควรเลื่อนงานออกไป เพราะจะกระทบกับการดำเนินงานหลายอย่างที่ทำได้ทำไปแล้ว เช่น ผลผลิตด้านการเกษตรของเครือข่ายที่ตั้งใจเตรียมมาร่วมงานต้องเสียหาย

6. การเข้าร่วมงานของสมาชิกภาคีเครือข่ายไม่ชัดเจนแน่นอน ขณะที่การจัดงานในห้างสรรพสินค้าสามารถเปิดรับประชาชนทั่วไปได้จริงแต่อาจไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายตัวจริง

7. การเลือกสถานที่จัดงานจำเป็นต้องพิจารณาความเหมาะสมระหว่างความคุ้มค่า ค่าใช้จ่าย การเข้าถึง รวมทั้งการเข้าไปใช้ประโยชน์ เพราะเป็นงานมหกรรมที่มีหลายหน่วยงานเกี่ยวข้องจึงอาจมีเงื่อนไขเรื่องเวลา ความพร้อมในการเข้าไปเตรียมงานแตกต่างกัน

8. การมีกลุ่มกิจกรรมที่หลากหลายเป็นเรื่องดี แต่หากต้องแยกย่อยการจัดกระจายไปจัดนอกสถานที่มากเกินไป เท่ากับเป็นการกระจายกลุ่มคนมาร่วมงานโดยไม่จำเป็น

ข้อเสนอแนะสำหรับเจ้าภาพปี 2550

1. มุ่งการทำงานจากฐานทุนเดิมที่ได้เริ่มต้นไว้แล้ว มากกว่าการเริ่มต้นประเด็นใหม่ โดยการติดตามผลักดันข้อเสนอแนะเชิงนโยบายปี 2549 ให้ต่อเนื่อง
2. เปิดโอกาสให้ทุกจังหวัดได้มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ตัดสินใจในการจัดงาน ทั้งนี้ ยึดหลักการใช้เครือข่ายพันธมิตรที่มีจำนวนมากให้เป็นประโยชน์โดยแบ่งบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกัน
3. เปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายภายนอกที่แม้จะไม่ได้รับทุนจาก สสส. ได้เข้ามามีส่วนร่วม บนพื้นฐานของการทำงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสุขภาพ สุขภาวะในภาคอีสานเช่นกัน
4. กิจกรรมที่จัดต้องมีศูนย์กลางการจัดงานที่ชัดเจน แบ่งกลุ่มประเด็นตามความสนใจได้ แต่พื้นที่การเรียนรู้ต้องไม่แยกห่างกันจนเกินไป
5. การจัดสรรงบประมาณต้องเฉลี่ยอย่างเท่าเทียม และเปิดโอกาสให้แต่ละจังหวัดได้มีอำนาจในการบริหารจัดการงาน คน และงบประมาณได้เอง
6. การกำหนดวันจัดงานต้องสอดคล้องกับวิถีการใช้ชีวิตของคนอีสานส่วนใหญ่ เช่น หลีกเลียงการจัดในช่วงฤดูการทำนา หรือเทศกาลงานบุญสำคัญ
7. ควรพิจารณาเลือกสถานที่ราชการในการจัดงาน เช่น สถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัย ซึ่งมีคนเข้าออกมาก สะดวก หลากหลาย และช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย
8. การจัดงานใหญ่จะระดับจังหวัดหรือระดับภาคควรเกิดขึ้นจากความคร่ำครวญ ความพร้อมที่จะผลักดันให้งานนั้นเกิดขึ้นโดยคนในท้องถิ่นมากกว่าการกำหนดผ่านงบประมาณ ระยะเวลา หรือเงื่อนไขจากหน่วยงานภายนอกซึ่งควรเป็นฝ่ายสนับสนุนมากกว่า

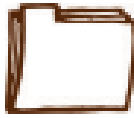

ข้อเสนอแนะเชิงประเด็น

จากการทบทวนและสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาเป็นไปของภาคอีสาน อีกทั้งรายงานสถานการณ์สุขภาพคนอีสาน ตลอดจนภาวะคุกคามที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนอีสานในอนาคต คณะทำงานจึงมีมติร่วมกันว่า การจะทำงานเพื่อสร้างสุขให้กับแผ่นดินอีสานได้นั้น จำเป็นต้องทำงานเชิงประเด็นควบคู่ไปด้วย บนฐานข้อมูลที่เป็นจริง มีความสมเหตุสมผล โดยอาศัยปัญญาและความสมานฉันท์เป็นเครื่องชี้นำ ผสานกับการทำงานความเคลื่อนไหว ทั้งเชิงรุกและเชิงรับของภาคประชาสังคมซึ่งดำเนินการอยู่แล้วในหลายๆ พื้นที่ เพื่อให้ประเด็นต่อไปนี้กลายเป็นวาระที่คนอีสานต้องช่วยกันสานต่อ

1. ประเด็นทรัพยากร โดยเฉพาะกรณีลุ่มน้ำ และเกลือโปแตช
2. ประเด็นเกษตรอินทรีย์
3. ประเด็นเด็กและเยาวชน
4. ประเด็นสังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาพื้นบ้าน
5. ประเด็นสื่อ

ทั้งนี้ เพื่อผลักดันให้เกิดกระบวนการเคลื่อนไหวอันนำไปสู่แนวคิดการเมืองภาคพลเมืองที่ประชาชนต้องลุกขึ้นมามีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตท้องถิ่นด้วยตนเอง ดังเช่นในหลายพื้นที่ที่ได้ขับเคลื่อนประเด็นต่างๆ กันอยู่แล้ว ทั้งโดยแนวทางของสมัชชาสุขภาพหรือการรวมกลุ่มจังหวัดเพื่อทำงานบนฐานประเด็นที่คล้ายคลึงกันโดยมีเป้าหมายสู่การเรียนรู้ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเชิงโครงสร้างและกลไก

1. จัดให้มีตัวแทนจากทุกจังหวัดร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานระดับภาค
2. แต่ละจังหวัดมีคณะทำงานจังหวัด เพื่อเป็นศูนย์กลางประสานงานในระดับจังหวัดตนเอง
3. ควรมีทีมวิชาการที่ทำหน้าที่วิเคราะห์สถานการณ์สุขภาพคนอีสานที่เชื่อมโยงกับมิติทางสุขภาวะอื่นๆ ทำงานคู่ขนานไปกับทีมบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาให้เป็นประเด็นหลักสำหรับเวทีสร้างสุขแต่ละปี
4. ออกแบบระบบการบริหารจัดการและการสื่อสารที่เป็นระบบ ชัดเจน ไม่ซับซ้อน ตั้งแต่ สสส. ที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมกับภาคีให้มากขึ้น และภายในเครือข่ายของ สสส. เอง
5. การประสานงานกับแต่ละจังหวัดที่จะเข้าร่วมควรชี้แจงวาระการประชุมผ่านผู้ประสานหลักของแต่ละจังหวัดให้ทราบล่วงหน้า เพื่อให้แต่ละจังหวัดมีเวลาหรือพูดคุยในจังหวัดตนเองก่อนจะเข้าร่วมประชุมระดับภาค เพราะตัวแทนที่เข้าประชุมอาจไม่สามารถตัดสินใจแทนได้ทั้งหมด
6. จัดให้มีการประชุมเพื่อติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินการประชุมที่ก่อประสิทธิภาพสูงสุด
7. กระบวนการพัฒนาประเด็นและจัดเตรียมงานอาจใช้กระบวนการคล้ายสมัชชาสุขภาพ ซึ่งหลายจังหวัดมีพื้นฐานอยู่แล้ว โดยองค์กรจากภายนอก เช่น สสส. สปรส. สวรส. ฯลฯ เป็นเพียงตัวหนุนเสริมทั้งเรื่องแนวคิด วิชาการ หรืองบประมาณ

บทส่งท้าย

งานรวมพลังสร้างสุข ภาคอีสาน ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งแรกด้วยความร่วมมือร่วมใจของภาคีเครือข่ายสร้างเสริมสุขภาพจำนวนมากในภาคอีสาน ถือเป็นก้าวแรกของการเริ่มต้นการทำงานสร้างสุขระดับภูมิภาค หากมองโอกาสจากการจัดงานสร้างสุข คือ วาระของคนอีสานที่ต้องช่วยกันพัฒนาให้มีแรงขับเคลื่อนต่อไป โดยมีจังหวัดเจ้าภาพในภาคอีสานคอยหมุนเวียนกันมารับช่วงดำเนินงานต่อทำหน้าที่เป็นผู้อาสา หรือผู้เอื้ออำนวยให้เกิดกระบวนการทำงานสร้างเสริมสุขภาพจนทั่วแผ่นดินอีสาน ความสำคัญหรืออำนาจของของการจัดงานก็จะได้ไม่ตกอยู่กับจังหวัดเจ้าภาพเท่านั้น แต่คือคนอีสานทุกคนที่เป็นเจ้าของทุกเรื่องอันเกี่ยวข้องกับสุขภาพและสุขภาวะซึ่งนับวันจะถูกคุกคามหนักยิ่งขึ้น

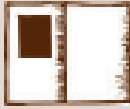
กระบวนการเพื่อให้เกิดงานมหกรรมสุขภาพแต่ละครั้ง จึงน่าจะเชื่อมโยงกับบริบทและการสะสมทุนเดิมของแต่ละพื้นที่ก่อนจะก้าวเดินต่อไป เพราะปัจจุบันมีหน่วยงานองค์กรหรือกลุ่มบุคคลที่ให้ความสนใจทำงานสร้างเสริมสุขภาพกันมาก ทั้งงานเชิงประเด็น กลุ่มคน ทั้งเรื่องร้อน เรื่องเย็น แต่ทุกกลุ่มคนยังต้องการการเชื่อมโยงการทำงานแนวคิดและกระบวนการร่วมกัน เพื่อผลักดันเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย อีกทั้งต้องหาโอกาสเชื่อมต่อแนวคิด การทำงาน และประสานงบประมาณกับองค์กรท้องถิ่นหรือภาคธุรกิจเพื่อผนึกพลังให้เป็นหนึ่งเดียว ความจำเป็นกับการตั้งคำถาม สร้างกระบวนการ พัฒนาองค์ความรู้ และนำความรู้ที่เกิดขึ้นมาใช้ประโยชน์จึงเป็นเรื่องที่ต้องถูกปฏิบัติต่อไปอย่างหยุดนิ่งไม่ได้

ขณะเดียวกัน ประเด็นที่มีการพูดคุยในวงเสวนาซึ่งอาจเป็นนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนอีสาน รวมทั้งข้อเสนอเชิงนโยบายอันถูกประกาศเป็นเจตนารมณ์ออกไปแล้ว ย่อมไม่ยุติอยู่แค่บนเวที แต่ควรถูกกล่าวขาน ติดตาม และผลักดันอย่างต่อเนื่องในทุกๆ ที่ ทุกๆ เวทีของการพูดคุยเพื่อให้เป็นวาระที่คนอีสานจะสามารถกำหนดตัวเองได้อย่างแท้จริง

ภาคผนวก

กำหนดการ

งานสร้างสุข ภาคอีสาน "สุขแบบพอดี ตามวิถีคนอีสาน"

วันที่ 14-15-16 พฤษภาคม 2549

ณ ห้องเอ็มซีซีฮอลล์ เดอะมอลล์ นครราชสีมา

วันที่ 14 พฤษภาคม 2549

- 08.00-09.30 น. ลงทะเบียน
- 09.30-10.00 น. การแสดงศิลปะพื้นบ้านของภาคีเครือข่ายภาคอีสาน
- 10.00-10.10 น. วีดิทัศน์ "สุข-ทุกข์ คนอีสาน"
- 10.10-10.20 น. กล่าวต้อนรับ โดย นายสมบุญ งามลักษณะ
ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา
- 10.20-10.30 น. กล่าวรายงาน โดย นพ.สำเริง แหงกระโทก
นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา
- 10.30-10.45 น. พิธีเปิด "งานสร้างสุข ภาคอีสาน"
โดย ฯพณฯ สุวัจน์ ลิปตพัลลภ รองนายกรัฐมนตรี
- 10.45-11.00 น. มอบป้ายทองโครงการวัดปลอดภัย
และโครงการอาหารปลอดภัย
- 11.00-12.00 น. ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง "สุขแบบพอดี ตามวิถีคนอีสาน"
โดย รศ.วิโรฒ ศรีสุโร
- 13.00-15.00 น. เวทีเสวนา "สุข-ทุกข์ คนอีสาน"
โดย รศ.ศรีศักร วัลลิโภดม นักวิชาการด้านมานุษยวิทยา
นายมาร์ติน วิลเลอร์
ชาวอังกฤษที่เลือกใช้ชีวิตเป็นเกษตรกรในเมืองไทย
นางมัสยา คำแหง ผู้ประสานงานมูลนิธิพิทักษ์ธรรมชาติ
ผู้ดำเนินรายการ นายสุทธิ สุทธิประภา
สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 (อสมท.)
- 15.00-20.00 น. การแสดงศิลปะพื้นบ้านของภาคีเครือข่ายภาคอีสาน

วันที่ 15 พฤษภาคม 2549

08.00-10.00 น. ลงทะเบียน

10.00-11.00 น. การแสดงออกกำลังกายโดยใช้ไม้พลอง
และออกกำลังกายไทเก๊ก

11.00-12.00 น. การศิลปะพื้นบ้านของภาคีเครือข่ายภาคอีสาน

13.00-18.00 น. เวทีเสถลเรื่อง

"ตุ้มโฮมเรื่องสาธารณะ เพื่อสุขภาวะคนอีสาน"

โดย ภาคีเครือข่ายงานสร้างสุขภาวะ ภาคอีสาน

18.00-20.00 น. การแสดงศิลปะพื้นบ้านของภาคีเครือข่ายภาคอีสาน

วันที่ 16 พฤษภาคม 2549

08.00-09.00 น. ลงทะเบียน

09.00-10.00 น. การแสดงศิลปะพื้นบ้านของภาคีเครือข่ายภาคอีสาน

10.00-12.00 น. เวทีเสวนา **"สุขแบบพอดี ตามวิถีคนอีสาน"**

(ถ่ายทำรายการเวทีชาวบ้าน)

โดย พ่อคำเดื่อง ภาษี

เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ชุมชนเป็นสุขภาคอีสาน

พ่อจันทิ ประทุมภา

เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ชุมชนเป็นสุขภาคอีสาน

นายมาร์ติน วิลเลอร์

ชาวอังกฤษที่เลือกใช้ชีวิตเป็นเกษตรกรในเมืองไทย

น.พ.นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ

รักษาการสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดอุบลราชธานี

ดร.อำนาจ คำตื้อ

นักวิชาการ

ผู้ดำเนินรายการ นายประพจน์ ภูทองคำ

พิธีกรรายการ "เวทีชาวบ้าน" สทท.11

และ พ.ญ.ทานทิพย์ อึ้งอรวงกูร

มูลนิธิพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อคุณภาพชีวิตดี

13.00-15.00 น. วิดีทัศน์ สรุปลงกิจกรรม **"งานสร้างสุขภาคอีสาน 2549 สุขแบบพอดี ตามวิถีคนอีสาน"**

พิธีเปิดแบบมีส่วนร่วม โดย น.พ.สำเริง แหยมกระโทก
นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา
ประกาศเจตนารมณ์และข้อเสนอเชิงนโยบาย
โดยตัวแทนภาคีเครือข่ายสร้างสุขภาพ ภาคอีสาน
ส่งมอบธงสัญลักษณ์ **"งานสร้างสุข ภาคอีสาน"**
ให้เจ้าภาพปีต่อไป

ปิดท้ายด้วยการแสดงศิลปะพื้นบ้านของภาคีเครือข่ายภาคอีสาน

กิจกรรมภายในห้องเอ็มซีซีฮอลล์

การจัดแสดงนิทรรศการจากเครือข่ายสร้างเสริมสุขภาพ 10 ชุม
ตลาดนัดผลผลิตเครือข่ายภาคอีสานตลอดงาน

กิจกรรมนอกสถานที่

1. สัมมนาเครือข่ายสร้างสุขภาพ **"ค่ายสร้างสุขผู้สูงอายุ ใส่ใจสุขภาพ"**
ณ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา
2. สัมมนาเครือข่ายสร้างสุขภาพ **"ค่ายเยาวชนสร้างสุข ภาคอีสาน"**
ณ ศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบึงตาค้อ ค่ายสุรนารี
จ.นครราชสีมา
3. สัมมนาเครือข่ายสร้างสุขภาพ **"วังสร้างสุข ภาคอีสาน"** ณ สวนน้ำ
เฉลิมพระเกียรติ ร.9 (บึงตาค้อ) ค่ายสุรนารี จ.นครราชสีมา
4. สัมมนาเครือข่ายสร้างสุขภาพ **"งานป้องกันอุบัติเหตุ ภาคอีสาน"**
ณ โรงแรมแกรนด์ราชาพาร์ค อ.เมือง จ.นครราชสีมา

ภาคีเครือข่ายที่ร่วมจัดงาน

- ☑ กองทัพบภาคที่ 2
- ☑ ศูนย์อนามัยที่ 5 นครราชสีมา
- ☑ อาสาสมัครสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา
- ☑ สมาคมเพลงโคราช / ศิลปินพื้นบ้านภาคอีสาน
- ☑ หอการค้าจังหวัดและภาคเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา
- ☑ ส่วนราชการในจังหวัดนครราชสีมา
- ☑ ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
- ☑ มูลนิธิสังเคราะห์เด็กยากจน (CCF) จังหวัดนครราชสีมา
- ☑ ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์ นครราชสีมา
- ☑ โครงการวัดปลอดเหล้าถาวรเฉลิมพระเกียรติฯ 80 พรรษา
- ☑ โครงการฝึกปลอดภัยจากสารพิษ จ.ขอนแก่น
- ☑ โรงเรียนขอนแก่นวิทยาลัย
- ☑ สาธารณสุขจังหวัดภาคอีสาน ทุกจังหวัด
- ☑ โรงพยาบาลมหาราช นครราชสีมา
- ☑ โรงพยาบาลขอนแก่น
- ☑ โรงพยาบาลมหาสารคาม
- ☑ โรงพยาบาลชัยภูมิ

- ☑ งานป้องกันอุบัติเหตุ ภาคอีสาน (EMS)
- ☑ ชมรมพยาบาล ภาคอีสาน
- ☑ ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุข ภาคอีสาน
- ☑ ชมรมวิ่งเพื่อสุขภาพ ภาคอีสาน
- ☑ สาขาสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยภาคอีสาน
- ☑ เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านชุมชนเป็นสุข ภาคอีสาน
- ☑ โครงการเครือข่ายสร้างเสริมสุขภาพระดับจังหวัด 4 จังหวัด (NODE)
- ☑ โครงการชีวิตสาธารณะ-ท้องถิ่นน่าอยู่ ภาคอีสาน 8 จังหวัด
- ☑ เครือข่ายพันธมิตรสร้างสุขภาพ ภาคอีสาน
- ☑ เครือข่ายสภาองค์กรเด็กและเยาวชนภาคอีสาน
- ☑ มุขนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ
- ☑ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
- ☑ สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.)
- ☑ สำนักงานวิจัยระบบสุขภาพแห่งชาติ (สวรส.)
- ☑ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)
- ☑ สถาบันวิชาการเพื่อการพัฒนาเครือข่ายสุขภาพชุมชน (สวสช.)

สสส.ร่วมมือภาคี จัดงานสร้างสุขคนอีสาน ด้าน...ทุนนิยม

"ภาคอีสานที่เราคุ้นเคยกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก จากที่เคยเห็นภาพการทำกรเกษตรแบบช่วยเหลือเกื้อกูล และการมีวิถีชีวิตแบบพอเพียง กลายเป็นถูกแทนที่ด้วยภาพของอุตสาหกรรม มีเด็กหัวทองหัวแดงเต็มไปหมด บางหมู่บ้านเห็นเพียงภาพการใช้ชีวิตลำพังของคนสูงอายุและเด็กเล็ก ไม่มีแม่ร้อรอยของคนหนุ่มสาว โรงพยาบาลเต็มไปด้วยผู้ป่วยโรคมะเร็งจำนวนมาก สิ่งเหล่านี้หรือเปล่าที่ชี้ให้เห็นว่า คนอีสานกำลังมีความทุกข์ แล้วสุขของคนอีสานหายไปไหน"

น.พ.สำเริง แหยงกระโทก ประธานคณะทำงานการจัดงานสร้างสุข ภาคอีสาน กล่าวว่า ปัญหาใหญ่ของคนอีสานขณะนี้ คือเรื่อง เหมือนโปรแตช โรคมะเร็ง การเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตก และการที่คนหนุ่มสาวเข้ามาขายแรงงานในเมืองใหญ่ ทั้งให้ผู้สูงอายุและเด็กเล็กใช้ชีวิตอยู่ตามลำพัง ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้คนอีสานเกิดภาวะคุกคาม **"ความสุข"** ทั้งๆ ที่ภาคอีสานนั้นอุดมไปด้วยทุนชีวิต ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติ เกลือ ปลา นาข้าว และทุนทางสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน ดังเช่น **"ศูนย์คำคุณ"** ที่เป็นต้นแบบของการดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น การนำก้างปลาที่เหลือจากการทำปลาตากแห้งมาทำปุ๋ยชีวภาพ ปราดจากสารเคมี และมีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เปลี่ยนจากซื้อเป็นการให้ แบ่งปันกัน จึงเป็นทางออกหนึ่งของการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามแนวคิด **"สร้างสุขแบบพอดี ตามวิถีคนอีสาน"** แต่ว่าก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาความทุกข์ของคนอีสานได้ทั้งหมด ดังนั้นจึงมีการจัด **"งานสร้างสุขภาคอีสาน"** ขึ้น โดยนำสิ่งที่คนอีสานมีเป็นทุนเดิมอยู่แล้วมาปรับใช้ภายใต้แนวคิด **"สร้างสุขแบบพอดี ตามวิถีคนอีสาน"** เพื่อให้คนอีสานเกิดการปรับกระแสนิยมใหม่ให้มีความเอื้ออาทรต่อกันมากขึ้น เพื่อให้เกิดพลังในการร่วมทุกข์ ร่วมสร้างสุข และเกิดการอยู่เย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืนแท้จริงในที่สุด

สัญลักษณ์ของงานคือ "ดอกจาน" ซึ่งเป็นดอกไม้ที่ขึ้นและบานได้ตลอดทุกฤดูกาล และจะพบได้เกือบทุกจังหวัดในภาคอีสาน เป็นดอกไม้ที่มีความอดทน แม้สภาพแวดล้อมจะไม่เอื้ออำนวย ลือให้เห็นถึงคนอีสานที่มีความอดทน เข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ซึ่งเป็นคุณสมบัติเฉพาะที่คนทั่วไปรู้จักดี

ภายในงานจะว่าด้วยเรื่องของ สุข-ทุกข์ ของคนอีสาน มีนิทรรศการ ที่ให้ความรู้เรื่องต่างๆ เช่น ชูมนิทรรศการ **"เกษตรและสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพ"** จะให้ความรู้ด้านการทำการเกษตรแบบธรรมชาติปลอดสารพิษ และการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างถูกวิธี เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และมีกิจกรรมการแสดง ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของภาคอีสานไม่ว่าจะเป็นแบบดั้งเดิม เช่น การแสดงโขน ซึ่งเป็นการแสดงที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักกันดี การรำมวยโบราณที่หาดูได้ยากซึ่งบางท่านอาจจะยังไม่เคยได้เห็นที่ไหนมาก่อน ก็สามารถชมได้ที่งานนี้ หรืออาจจะ เป็นแบบประยุกต์ เช่น แอโรบิคประยุกต์ศิลปะพื้นบ้าน จากชมรมหมู่บ้านมเบอร์วัน จังหวัดนครราชสีมา ก็ดูแปลกใหม่ น่าสนใจไม่น้อย รวมไปถึงการเสวนาในหัวข้อต่างๆ ที่น่าสนใจ และเป็นประโยชน์อย่างมากแก่พี่น้องชาวอีสาน เช่น "เล่าเรื่องจากปาก.. ปราชญ์ภาคอีสาน" ซึ่งเป็นการนำความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ในการดำเนินชีวิต ตามวิถีพื้นบ้านที่ได้สั่งสมมาของปราชญ์ชาวบ้านมาถ่ายทอดให้คนภาคอีสาน รุ่นหลังได้รับรู้ และนำไปปรับใช้เพื่อดำเนินชีวิตไปสู่แนวทางแห่งความสุขอย่างยั่งยืน

หนังสือพิมพ์ "ข่าวสด" และ "คม ชัด ลึก"

วันที่ 13 พฤษภาคม 2549

ภาคีสานยื่นเจตนารมณ์ ผู้ตีกฎหมาย หวังทวงทรัพยากรคืน เวที "ตุ้มโฮม" รวมพลังคนอีสานที่ประสบปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม แจ้งภาวะทุกข์ที่คุกคามจากกระแสทุนนิยม ระบุรัฐบาลต้องจริงจังและจริงใจ แก้ปัญหาสนับสนุนกฎหมายที่มาจากความต้องการของภาคีภาคประชาชน

รายงานจากเวทีเสวนาตุ้มโฮมเรื่องสาธารณะเพื่อสุขภาวะคนอีสาน

หลังปิดฉากงานสร้างสุขคนอีสานที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ร่วมกับภาคีเครือข่าย 19 จังหวัดภาคอีสาน จัดขึ้นเพื่อร่วมหาสาเหตุที่เป็นทุกข์สุขภาวะของชาวอีสาน ณ เดอะมอลล์ จ.นครราชสีมา พบว่าปัจจุบันนี้ชาวอีสานกำลังประสบกับปัญหาทางด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมมาเป็นอันดับต้นๆ นอกจากปัญหาด้านหนี้สินความยากจน คือธรรม สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งภาคีที่ร่วมการเสวนาได้แสดงเจตนารมณ์และข้อเสนอเชิงนโยบายไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะกรณีที่ภาครัฐได้มีความพยายามผลักดันให้มีการทำเหมืองแร่ไปแต่ชในภาคอีสาน ซึ่งได้มีการสำรวจพื้นที่ในการทำเหมืองแร่ในจ.อุดรธานีและชัยภูมิ โดยชาวบ้านในพื้นที่เกรงว่าจะได้รับผลกระทบถ้ามีโครงการเกิดขึ้น เนื่องจากการทำเหมืองแร่ไปรแต่ชเป็นการทำเหมืองแร่ใต้ดิน จะต้องมีการขุดเจาะลึกลงไปใต้ดินเกิน 100 เมตรสามารถทำได้โดยไม่ต้องขออนุญาตเจ้าของที่ดิน อีกทั้งการเคลื่อนตัวของกลุ่มทุนทั้งในและต่างประเทศ ในการยื่นขอสำรวจและขอสัมปทานทำเหมืองไปรแต่ชในภาคอีสาน เป็นเรื่องน่าเป็นห่วงที่จะทำให้แผ่นดินอีสานถูกทะลวงด้วยมหันตภัยจากเหมืองใต้ดิน เพื่อการค้ากำไรบนความล่มสลายของชุมชนคนอีสาน และจะเป็นปัญหาความขัดแย้งเชิงทรัพยากรในอีสานอย่างยากจะหลีกเลี่ยง นอกจากนี้ยังได้มีการเปิดเผยถึงผลกระทบรุนแรงที่เกิดจากเหมืองใต้ดิน คือการเกิดแผ่นดินถล่มดังที่เคยมีเหตุเหมืองแร่ถล่มเกิดขึ้นในต่างประเทศ รวมทั้งกองเกลือที่เค็มมากๆ และกากหางแร่ซึ่งจะถูกขนขึ้นมากองเป็นภูเขากลางลานโล่งไม่มีหลังคาปกคลุมแหล่งน้ำและดินจะปนเปื้อนเกลือและสารเคมีจากการถลุงแร่ เมื่อเกิดฝนตกหนักหรือน้ำท่วมเกลือหลายล้านตันจะถูกชะไหลลงน้ำซ้ำ

สิ่งที่ชาวอีสานจะต้องทำก่อน คือ ควรปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นเจ้าของของทรัพยากรธรรมชาติของคนในชุมชนและทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า สมดุล และยั่งยืน ที่สำคัญภาครัฐจะต้องให้เจ้าของพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่จะใช้ทรัพยากรในด้านต่างๆ และต้องใช้ข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาว่าการให้สิทธิสัมปทานหรือกำหนดโครงการออกมา คนในพื้นที่จะได้ประโยชน์อะไร ส่งผลกระทบบอะไรต่อทรัพยากร

บทสรุปจากการจัดเวทีเสวนาตุ้มโฮม งานสร้างสุขคนอีสาน จัดทำโดยทีมงานวิชาการและประเมินผล ได้สรุปเป็นเจตนาธรรมณ์และข้อเสนอเชิงนโยบายจากภาคีเครือข่ายสร้างสุขภาพ ซึ่งเสนอให้ภาครัฐต้องจริงจังและจริงใจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยการยอมรับและสนับสนุนกฎหมายที่มาจากความต้องการของภาคประชาชน เช่น การเร่งรัดผลักดันให้ พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อม พ.ร.บ.สุขภาพ ปรากฏเป็นจริงโดยเร็ว และเขียนในรัฐธรรมนูญให้คนในพื้นที่ที่มีสิทธิและอำนาจจัดการทรัพยากรในพื้นที่ และปลูกฝังความภาคภูมิใจและจิตวิญญาณในความเป็นคนไทยอีสาน

ภาคีในภาคอีสานควรมีการรวมตัวกันอย่างต่อเนื่องในระดับจังหวัด คิดและแก้ปัญหาอย่างบูรณาการระดับภาค นัดประชุมทุก 4 เดือน บทบาทหน้าที่ขององค์กรอิสระ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) เป็นแหล่งทุน สำนักงานวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) เป็นแหล่งวิชาการ สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.) เป็นผู้ผลักดันนโยบาย ทำงานประสานในทิศทางเดียวกันอย่างต่อเนื่อง ภาคราชการต้องทำงานอย่างบูรณาการ และยอมรับความคิดเห็นของ NGO และการมีส่วนร่วมของประชาชน สื่อมวลชนช่วยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อการรับรู้อย่างกว้างขวางผ่านวิทยุชุมชนและสื่อท้องถิ่น ประชาชนพึ่งพาตนเอง รวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา สถาบันการศึกษาส่งเสริมนักศึกษาให้มีการเรียนรู้นอกตำรา และสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง"

งานสร้างสุขคนอีสาน ภายใต้แนวคิด **"สุขแบบพอดี ตามวิถีคนอีสาน"** ในครั้งนี้เน้นเป็นการทำงานด้านการส่งเสริมสุขภาพของ สสส. และภาคีเครือข่ายภาคอีสานทั้ง 19 จังหวัด มีความชัดเจนในประเด็นปัญหำเสนอ รวมทั้งการมีโอกาสเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ จัดทำข้อเสนอที่เป็นเจตนาธรรมณ์เชิงนโยบาย และมีมีส่วนร่วมของประชาชน อันเป็นแนวทางในการดำเนินการแก้ไข ซึ่งทาง สสส. จะได้นำข้อมูลจากการจัดงานในครั้งนี้ไปรวบรวม เก็บประเด็นปัญหาสำหรับพิจารณาให้ทุนสนับสนุนกิจกรรมโครงการต่างๆ แก่ภาคีภาคอีสานในอนาคต เพื่อการทำงานด้านสุขภาพต่อไป ส่วนแนวทางในการแก้ไขปัญหาจะควบคู่กันไปทั้งการเสนอต่อภาครัฐและการทำงานของเครือข่ายให้มีความสอดคล้องควบคู่กันไป

อีสาน...เช่นอุบัติเหตุทุกวัน สสส.ร่วมภาคีหาทางแก้ไข

นอกจากปัญหาทางสังคม ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหาด้านต่างๆ แล้ว คนอีสานยังประสบกับปัญหาใหญ่อีกด้านหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนอีสานจำนวนมากไม่น้อยนั่นก็คือ...ปัญหาอุบัติเหตุ

น.พ.สุภกร บัวลาย ผู้จัดการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กล่าวหลังปิดงานสร้างสุขคนอีสานว่า **“อุบัติเหตุเป็นภัยร้ายที่คร่าชีวิตลูกหลานชาวไทยไปมากมาย ในภาคอีสานสาเหตุการตายจากอุบัติเหตุเป็นอันดับ 3 รองจากโรคมะเร็ง โรคหัวใจ จากสถิติผู้บาดเจ็บที่มารับบริการที่โรงพยาบาลมหาราช นครราชสีมา ตั้งแต่ปี 2538-2547 มีผู้เสียชีวิตเฉลี่ยวันละ 2 คน”**

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ให้เงินงบประมาณสนับสนุน 51 จังหวัดทั่วประเทศในโครงการป้องกันอุบัติเหตุ และสนับสนุนองค์กรภาคประชาคมทั้ง 22 องค์กร ในการป้องกันอุบัติเหตุ อีกทั้งยังมีการผลักดันให้กระทรวงยุติธรรมไปศึกษากฎหมายในการปรับแก้ร่างกฎหมายใหม่เพื่อความปลอดภัยทางถนน และก็มีการจัดสัมมนาระดับชาติที่นำเอาองค์กรภาคีต่างๆ มาแลกเปลี่ยนความรู้กัน ดังเช่น งานสร้างสุขภาคอีสานที่มีการจัดสัมมนาเครือข่ายสร้างสุขภาพ **“งานป้องกันอุบัติเหตุ ภาคอีสาน”**

น.พ.สำเริง แหยมกระโทก นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา ในฐานะประธานคณะทำงานการจัดงานสร้างสุขอีสาน กล่าวว่า อุบัติเหตุเป็นปัญหาสำคัญที่ภาคอีสานจะต้องแก้ไข เมื่อ 5 ปีก่อนมีผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุถึง 70 คนต่อเดือน ตอนนี้ลดลงเหลือ 30 คนต่อเดือน แต่ก็ยังเป็นอัตราที่สูงอยู่ การแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุทุกภาคส่วนต้องมีความมุ่งมั่นและตั้งใจแก้ไขปัญหา การบังคับโดยการออกกฎหมายที่เข้มงวดในการตรวจจับอย่างจริงจัง ประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงและมีความหลากหลาย และต้องมีศูนย์บริการการแพทย์ที่สามารถช่วยเหลือผู้ที่ประสบอุบัติเหตุได้อย่างรวดเร็ว ที่จังหวัดโคราชมี 150 จุดด้วยกัน เป็นศูนย์สื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ออกปฏิบัติการด้วยความรวดเร็วภายใน 3 นาที และสามารถปฏิบัติการช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพก่อนจะนำส่งโรงพยาบาลที่เหมาะสมต่อไป

หนังสือพิมพ์ "คม ชัด ลึก"

วันที่ 20 พฤษภาคม 2549

อีสานเจ๋ง!!! วัดปลอดเหล้าถาวรที่แรกของประเทศ "ป้ายทอง" การ์นต์

"งานสร้างสุขภาคอีสาน" ชูประเด็น!!! วัดปลอดเหล้าถาวร ตั้งเป้า 3 ปี
2,551 แห่ง เพื่อถวายแด่ในหลวงพระชนมายุครบ 80 พรรษา ใช้กลยุทธ์ชี้ภัยจากเหล้า
เน้นการมีส่วนร่วมรอบวัด พร้อมเตรียมข้อเสนอให้รัฐคิดพิจารณารัศมี 1
กิโลเมตรจากวัดต้องปลอดเหล้าเด็ดขาด ด้าน สสส. ขานรับยินดีสนับสนุนทุกโครงการ
หากส่งผลกระทบต่อภาวะอยู่ดีมีสุขคนอีสาน

น.พ. สำเร็จ แหียงกระโทก นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา
ในฐานะประธานคณะกรรมการจัดงานสร้างสุขภาคอีสานกล่าวว่า “โครงการวัด
ปลอดเหล้าได้มีการเปิดตัวโครงการด้วยกิจกรรมเผาขวดเหล้าที่ใหญ่ที่สุดในโลกเมื่อ
วันที่ 18 กรกฎาคม 2548 โดยต้องการให้วัดทุกแห่งในภาคอีสานเป็นสถานที่ปลอด
เหล้าภายใน 3 ปี และที่โคราชเป็นจังหวัดแรกของประเทศที่จัดทำโครงการวัด
ปลอดเหล้า ถือเป็นโครงการนำร่องที่ได้รับป้ายทองคำในฐานะวัดปลอดเหล้าถาวรที่แรก
ของประเทศด้วย โดยการปลุกกระแสชุมชนรอบวัดและชุมชนข้างเคียงต่อไป ด้วย
การจัดกิจกรรมรณรงค์ในทุกส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เห็นถึงพิษภัยของเหล้าหลากหลาย
รูปแบบ ตั้งแต่เริ่มโครงการมีวัดเข้ามาสมัครถึง 1,700 วัด จะผ่านเกณฑ์วัดปลอดเหล้า
5 ข้อ ดังนี้

1. งานต่าง ๆ ที่จัดภายในวัด และที่วัดเป็นเจ้าภาพต้องไม่มีเหล้าอย่างเด็ดขาด
 2. บุคคลทั้งภายในและภายนอกชุมชน รวมทั้งบุคคลพิเศษต่างๆ ไม่มีสิทธิพิเศษใดๆ ที่จะดื่มเหล้าภายในวัด
 3. มีกฎกติกาของวัดเพื่อปลอดเหล้าแสดงต่อชุมชนอย่างเปิดเผย และมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงต่อชุมชนทั่วไป
 4. ชุมชนรอบวัดต้องปฏิบัติตามกฎกติกาของวัดอย่างเคร่งครัด
 5. ชุมชนและบุคคลทั่วไปได้พิสูจน์และยอมรับว่าเป็นวัดปลอดเหล้าจริงๆ
- จะต้องผ่านเกณฑ์ภายในระยะเวลา 6 เดือนหลังจากสมัครเข้าร่วมโครงการ เมื่อ
วัดพิจารณาว่าพร้อมแล้วก็มีกิจกรรมจากสำนักพุทธ กรมการปกครอง สาธารณสุข

จังหวัด และพระภิกษุเข้าไปประเมินผลแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ผ่าน จะได้รับป้ายทอง
เลย ผ่านแบบมีเงื่อนไข ต้องพัฒนาแก้ไขภายใน 1 เดือน แต่ถ้ายังไม่ผ่านจะต้องกลับไป
ไปสมัครใหม่ ไม่ผ่าน ต้องพัฒนาแล้วขอรับการประเมินใหม่ ถ้ายังไม่ผ่านก็ต้อง
เริ่มสมัครใหม่ และจะมีการเสนอแนวคิดเพื่อเตรียมเป็นข้อเสนอให้รับพิจารณา
ภายในรัศมี 1 กิโลเมตรใกล้วัดห้ามมีการจำหน่ายสุรา

ในงานสร้างสุขภาคอีสานมีวัดปลอดเหล้าที่ได้รับ **"ป้ายทอง"** หลังจากผ่าน
การประเมิน จำนวน 74 วัด จากการประเมินทั้งหมด 97 วัด **โครงการวัดปลอดเหล้า**
เป็นการกระตุ้นจิตสำนึกให้ประชาชนเลิกดื่มสุรา เพื่อสร้างสุขภาวะที่ดีตรงกับ
วัตถุประสงค์ของ สสส. ในการจัดงานสร้างสุข 4 ปี 4 ภาค ทั้งในด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ
รวมทั้งช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดื่มเหล้าไม่ว่าจะเป็นเรื่องอุบัติเหตุ การทะเลาะ
วิวาท ลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ส่งผลให้สุขภาพจิตดี อีกทั้งยังเป็นการ
เชิดชูพระพุทธศาสนาอีกด้วย

หนังสือพิมพ์ "ข่าวสด"
วันที่ 20 พฤษภาคม 2549

คำกล่าวปิด

เรื่อง ในพิธีปิด "มหกรรมงานสร้างสุขภาคอีสาน"

สุขแบบพอดี ตามวิถีคนอีสาน

โดย...นายแพทย์ สุภกร บัวสาย

ผู้จัดการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

วันที่ 16 พฤษภาคม 2549 เวลา 13.00-15.00 น.

ณ ห้องประชุม MCC Hall เดอะมอลล์ นครราชสีมา

เรียน ท่านสาธารณสุขจังหวัดทุกท่าน ท่านหัวหน้าส่วนงาน/หน่วยงาน
คณะดำเนินงาน พี่น้องประชาชนชาวอีสาน ท่านสื่อมวลชน และแขกผู้มีเกียรติทุกท่าน
ผม นพ. สุภกร บัวสาย ผู้จัดการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
รู้สึกยินดีและเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสทำหน้าที่ประธานปิดงาน "มหกรรม
สร้างสุขคนอีสาน"(สุขแบบพอดี ตามวิถีคนอีสาน) ในวันนี้ปรากฏการณ์ด้าน
สุขภาพที่เกิดขึ้นจากการจัดงานทั้ง 3 วันนี้ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมตัวอย่างเกี่ยวกับงาน
สร้างสุขภาพที่นำมาแสดงในงาน ประเด็นเนื้อหาการจัดเวทีเสวนาเพื่อร่วมแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ประสบการณ์และการจัดทำข้อเสนอร่วมกัน ของภาคีพันธมิตรภาคอีสานทั้ง 19
จังหวัด เช่น โครงการวัดปลอดภัย เครือข่ายเยาวชนสร้างสุขภาพ "ค่ายสร้างสุข
เยาวชนคนรุ่นใหม่" วิ่งสร้างสุขภาพอีสาน ค่ายสุขภาพผู้สูงอายุใส่ใจสุขภาพงาน
ป้องกันอุบัติเหตุภาคอีสาน โครงการเครือข่ายเกษตรและสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพ
รวมทั้งอีกหลายโครงการที่ผมไม่ได้กล่าวถึงในที่นี้ นอกจากนี้ยังมีบุญนิธิบรรดการ
เคลื่อนที่จาก สสส. ที่ได้นำมาร่วมแสดงในงานกับกิจกรรมที่สนใจ เช่น การตรวจเช็ค
สมรรถภาพร่างกายฟรี การวัดค่าดัชนีมวลกายฟรี รวมทั้งการลงนามถวายพระพรแต่
องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสครองราชย์ครบ 60 ปี ที่ซุ้ม
ต้นไม้มแห่งความดี "โครงการตามรอยเบื้องพระยุคลบาทด้วยรักและความดี 60 ปี
60 ล้านความดีน้อมเกล้าถวายในหลวง" ซึ่งได้รับความสนใจจากพี่น้องชาว
อีสานเป็นจำนวนมาก

ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า พี่น้องชาวอีสานและผู้ร่วมงานทุกท่านจะเอา
ประสบการณ์ที่ได้รับจากการร่วมงานไปขยายผลต่อในการสร้างเสริมสุขภาพของ
ตัวเอง ต่อยอดให้ครอบครัวชุมชนและขยายผลต่อสังคมใหญ่ระดับภาค
และระดับชาติต่อไป และหวังว่าทุกภาคส่วนที่ทำงานด้านสุขภาพ จะมีโอกาส
สะท้อนภาพหรือเป้าหมายในการทำงานร่วมกันเพื่อนำเสนอข้อมูลความรู้ทางวิชาการและ
สถานการณ์สุขภาพของคนอีสาน นอกจากนี้ยังทำให้ภาพของการทำงานสร้างเสริม
สุขภาพของ สสส. กับภาคีพันธมิตรภาคอีสานมีความชัดเจน และเป็นไปในทาง
เดียวกันมากขึ้น ภาคีทั้ง 19 จังหวัดได้มีโอกาสเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์
และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายต่อภาครัฐร่วมกัน ถือเป็นการประมวลสถานการณ์
สถานภาพอย่างเป็นระบบ ทุกภาคทุกส่วนสามารถเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้
ประสบการณ์ร่วมกันได้ ซึ่งผมหวังว่าประเด็นข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการ
จัดงานในครั้งนี้ จะสอดคล้องกับความต้องการของพันธมิตรในการปักธงร่วมกัน
กับทาง สสส. โดยเฉพาะปัญหาที่เครือข่ายภาคอีสานได้นำเสนอเจตนาธรรมอัน
เป็นแนวทางในการดำเนินงานแก้ไข ทางสสส.จะเป็นพลังในการสนับสนุนและเป็น
กลไกขับเคลื่อนเพื่อการทำงานด้านการเสริมสุขภาพของคนอีสานให้บังเกิดผลได้อย่าง
เข้มแข็งถูกทางและยั่งยืนต่อไป

ขอให้ความสำเร็จของการจัดงานในครั้งนี้ เป็นการจุดประกายให้คนอีสาน
ได้เห็นมาสนใจ ใส่ใจ และรู้จักการตั้งคำถามกับตัวเองในเรื่องของสุขภาพ รวมทั้ง
เป็นการจุดประเด็นให้ทุกภาคส่วนที่ทำงานด้านสุขภาพตระหนักถึงบทบาทของ
ตนเองในการมีส่วนร่วมเพื่อการทำงานด้านสุขภาพร่วมกันเพื่อภาวะอยู่ดีมีสุข
ของพี่น้องชาวอีสานสืบไป

ขณะนี้ได้เวลาอันสมควรแล้ว ผมขอปิดงาน **"มหกรรมสร้างสุขคนอีสาน"**
(สุขแบบพอดีตามวิถีคนอีสาน) ณ บัดนี้

